

**FEIZ
HA
BREIZ**

C'HOUEVRER 1926

C'est un devoir plus pressant que jamais, pour les prêtres, pour les maîtres et les maîtresses d'écoles catholiques, de défendre et de cultiver la langue nationale, de la faire étudier, de la remettre en honneur. L'âme de la race y est intéressée.

Extrait de l'allocution adressée par Mgr Duparc
à son Clergé, le 31 Décembre 1925.

LIBRAIRIE LE GOAZIOU
— : QUMPER : —

LEOR NEVEZ
an Oferen hag ar Gousperou
B LATIN HAG B BREZONEG

Gret gant an Aotrou UGUEN, Chalon à Enor, Kemer Klerdi-Bihan Pont-Kroas

NOUVEAU PAROISSIEN LATIN-BRETON

Le plus complet et le seul absolument à jour

Cette nouvelle édition a été augmentée et embellie.

(1.000 pages dont 132 pages de musique, 80 gravures.
Nouveau chapitre sur les sacrements, etc.)

ÉDITIONS

Papier ordinaire, reliure toile.....	12 f. » 15 f. »
Papier fin, reliure toile.....	16 f. » 20 f. »

Quoque le prix en soit un peu relevé le « LEOR NEVEZ »
reste le meilleur marché des paroissiens donnant, au complet,
les offices de tous les dimanches et des principales fêtes de
l'année.

Pour recevoir par poste le « LEOR NEVEZ », il suffit
d'envoyer un mandat-poste à M. LE GOAZIOU, libraire à
Quimper, en ajoutant au prix de l'édition choisie le montant
du port : 1 fr. 05 pour papier ordinaire ; 0 fr. 80 pour papier fin.

Ti koz L'OLLIÉROU

L'HOSTIS & JORDE
SUCCESSIONS
18, 27, Rue Louis-Pasteur
— BREST —
R. C. 1442

Pa ho pezo eun dra bennak da
brena, dalc'hit sonj eo en hon ti
e kavoc'h atô ar muia da joaz
hag an dessiniou nevesa e mou-
choueroù ha tavancheroù brodet

Seiz, mezer, ha danvez a bep seurt.

Dioc'h ar galite an ti-man a
werz gwelloc'h-marc'had eget neus
forz pehini all.

Eun eskompt a ugent real dre
gant a vez roet e marc'hadourez ha
dek dre gant d'ar familhou niverus.

AR MEUBL
ar re vraoa, ar re grenva,
hag ar re gwella marc'had,
a vez kavet e ti

VICAIRE-LÉVEC
Marc'hadour meubl
105, rue Jean-Jaurès
(ar ru Baris gwechall) **BREST**
Dionallit mat : n° 105 a lavaran, ha neket eun
Téléph. 7-75 ti all eo ! R. C. 6975
Médaille d'Or à l'Exposition des Arts Décoratifs
de Paris 1925

Meubl acajou, kraon, ha dero eus a
bep seurt. **Stal vras evit ar meubl
e giz Breiz.** — Gweleou houarn a
kouevr. — Gloan, mataresennou, plunv,
palennou, sklaseunou, etc.
Meubl kerez, gwarnisset, great a-
rator evit an dud diwar ar meaz.

Livraison gratuite à domicile par
camion-auto.

Grands Magasins de Nouveautés
Aux Galeries Saint-Martin

Les plus Jolies Nouveautés
Les Meilleurs Prix

VÊTEMENTS SUR MESURE POUR HOMMES
DEUX EXCELLENTS COUPEURS

Spécialité de DRAPERIES NOIRES et FANTAISIE
pour la campagne

Maladies du Sang et de la Peau

Eczéma, psoriasis, acné, déman-
geaisons, vices du sang, traités
par les Rayons Ultra Violetes,
le plus puissant thérapeutique
connu.

Maladies des voies urinaires

Guérison par l'électrolyse.

Traitement des métrites, pertes
blanches, anémies.

Sérums, vaccins, sels de radium

Dr P. TEISSONNIÈRE

50, rue d'Aiguillon — BREST
Brezoneg en li.

Atelier de Carrosserie Mécanique Sellerie & Peinture

R. C. Brest 2529 — T.él. 25

MAISON

Frédéric Laurent

23, 25, 27, rue de La Tour d'Auvergne - LANDERNEAU

MME V^{VE} LAURENT successeur

Spécialité de Voitures

légères caoutchoutées

Road-Carts et Trotteuses

Charrettes anglaises

Gardens

Roues caoutchoutées tous systèmes

Transformation de roues ferrées
en roues caoutchoutées

= GRAINES DE SEMENCE =

Téléph. 32 Landerneau
C. C. postal Nantes 2167

F. HILY

Télégr. Hily-Landerneau
R. C. Brest 1377

16, Quai de Leon — 1 et 3, rue du Commerce

LANDERNEAU

GUIPAVAS

PLOUGASTEL-DAOULAS

Concessionnaire de la marque ci-contre

Exigez-la sur toutes graines
vendues en paquets et prin-
cipalement sur betterave,
carotte blanche, rouge,
jaune, Rutabaga, etc, etc.

AU SEMEUR

Marque Déposée

Ulminucine Moreul

Eul louzou anavezet-kaer dre ar vro, hep beza implijet
awalc'h c'hoaz evit **ULMINUCINE MOREUL**, an hini eo.

Petra eo 'ta an **Ulminucine**-se ker brudet ? An **Ulmi-
cine** a zo eul louzou graet gant *iode* ha *phosphates*. An
iode a zo evit yac'haat ar goad, evit ober goad nevez ; ar
phosphates a zo evit krenvaat.

Gouvezet e deus an Doktor MOREUL kavout ha meska
daou danvez nerzus meurbet ; an « iod » hag ar « fosfor »
da ober eul louzaouen dispar evit parea ar glanvourien
hep dale.

An **Ulminucine** e c'heller ober ganti mat-tre, e lec'h an
eol-moru, ar sirop portal, ar sirop « raifort iodé » ha
« iodé ferré » ;

An holl louzeier gwechall-se, a zo eiz pe zek kwech sem-
ploc'h eget an **Ulminucine**. Houman a gaver enni pemp san-
tigram « iode organique » dre loiad souben hag er re-all
ne gaver tamm ebet, pe ken nebeut a tra, hag en unan nemet
daou zantigram.

Peseurt klenvejou a vez paret gant an **Ulminucine** ? Da
genta, an doken. — An *doken* zo hano holl klenvejou ar
vugaligou, sempladurez, liou fall, kresk re vuhan, gwerbl
er c'houzoug, ha divezatoc'h klenvejou an eskern, an droug
skevent, an izili kamm.

Ha ma 'z eo an **Ulminucine** eul louzou hep e bar evit ar
vugale, kerkoulz all eo evit ar plac'h yaouank oc'h ober he
c'hresk hag ar vaouez arru an oad a zaou-ugent bloaz
Diouall a ra ivez diouz ar berr-alan, al langis, ar boan-bou-
zellou, hag an droug-dargreiz.

Ar SIROP CELTIQUE

Klanvourlen dalc'het gant ar paz, kemerit **SIROP CEL-
TIQUE** an AOTROU MOREUL, apotiker bras e Landerne

Eleveurs,

N'employez que les produits vétérinaires du Docteur
MOREUL, qui sont les plus efficaces, les plus estimés et
les plus connus.

— AUX —
DAMES DE FRANCE

95, 97, 99, Rue de Siam, BREST

LES PLUS GRANDS MAGASINS DE LA RÉGION

-:- NOUVEAUTÉS -:- MÉNAGE -:-
MEUBLES -:- ARTICLES DE PARIS

Ar gwella marc'hadourez evit an izella priz

Actuellement :

BLANC -:- LINGERIE

Tud an ti a oar brezoneg.

Toitures SPECK en « EVERITE »

composé de ciment et de fibres d'amiante, imperméable, isolant parfait de la chaleur et du froid.

== DURÉE INDÉFINIE ==

Plaques ondulées, toutes longueurs, jusqu'à 3^m05, les plus épaisses et les plus fortes ondulations. Pose rapide et facile partout et par tous. Ne pas confondre avec les produits d'imitation.

Plus de 1.000 clients, dont Ponts et chaussées, Marine nationale, Poudrerie du Moulin-Blanc, usine des Produits chimiques, etc., servis en deux ans à leur entière satisfaction.

En vente aux Etablissements SPECK, 46, rue Jean Jaurès, Brest

(Ancienne rue de Paris — en face de la rue Victor-Hugo)

Agent général de l'« EVERITE » pour la Bretagne

Les Etablissements SPECK informent en outre qu'ils sont à la disposition des clients pour la fourniture de

TOUS MATÉRIAUX de CONSTRUCTION

Bois du Nord, briques mâchefer, chaux, ciment, tôles ondulées galvanisées, grandes largeurs, longueurs jusqu'à 3^m05. Carton bitumé garanti 10 ans. — Peintures toutes nuances, livrées en boîtes de 1 et 5 kilos, etc. Toute charpente menuiserie, portes, fenêtres, etc., à la demande, sur mesures.

CONSTRUCTIONS de MAISONS ECONOMIQUES
en maçonnerie et briques mâchefer aux plus bas prix.

Feiz ha Breiz

HA KROAZ AR VRETONED

KELAOUENN VIZIEK GANT SKEUDENNOU

Relijion — Istor Breiz — Marvailhou — Gwerziou
ha Soniou — Buhez ar Vro

REDACTION

J.-M. PERROT, Plouguerneau (F^{re}) | Y. LE MOAL, Coadout, p^r Guingamp

ADMINISTRATION
du FEIZ HA BREIZ :
FR. GEORGE LIN,
Brest — 4, rue du Château — Brest
c/c 44-40 RENNES

ADMINISTRATION
du Bleun-Brug et de l'Emgleo Sant-Ildud
Y. DREZEN,
BREST — 4, rue du Château — BREST
c/c 6238 RENNES

ABONNEMENTS INDIVIDUELS
« FEIZ HA BREIZ » et « KORN-BOUD »
Bretagne . . . . . 10 f. l'an
France . . . . . 11 f. l'an
Étranger . . . . . 12 f. l'an
Abonnements collectifs
Feiz ha Breiz (seul)
(à partir de 5 exempl.) . . . . . 5 f. l'an

PUBLICITE
Toutes les insertions sont faites
à l'année
Une page entière . . . . . 300 fr.
Une demi-page . . . . . 175 fr.
Un quart de page . . . . . 100 fr.

TAOLENN AR MIZ. — Ar Jubile. — Ar wirionez dreist
pep tra, J.-M. PERROT. — Skiant-prena, E. AR MOAL.
— Fransez-Visant a Goataudon, G. P. — Prezegenn
eured, J. U. — Skeudenn garet, P. TR. — Roue al
Laz, D. N. D. — VIe Kenstrivadeg ar c'hardinal Du-
bourg, ALAN YANN. — Boked ar menez uhel, J. HA F.
— Ar brezoneg er Gambr, E. A. M. — Keleier ar
miz. — Divinadennoù.

SULIOU HA GOUELIOU MIZ C'HOUEVRER

- 2 a viz C'houevrer. — I. V. ar Chandelour. Gouel devosion.
An ofis p. 636, e levr an A. Uguen.
- 7 a viz C'houevrer. — Sexajezim, p. 248.
- 14 a viz C'houevrer. — Sul an Ened, p. 254.
- 17 a viz C'houevrer. — Merc'her al Iudu. Hanter Gouel de-
vosion, p. 259.
- 21 a viz C'houevrer. — Kenta sul ar C'horailz, p. 267.
D'ar 24, d'ar 26 ha d'ar 27 eman
ar pevare amzer.
- 28 a viz C'houevrer. — Eil sul ar C'horailz, p. 274.

Ar Jubilé

Bloaz ar pardon

Gwechall goz, bloaz ar Jubilé, gand ar Yuzevien, a zigoueze bep hanter kant vloaz; da genver ar bloaz-ze e veze restaolet an dleou, torret ereou ar sklaved hag ar pennou tiegez bet diberc'hennet a gave, en dro, at leveou o deveze kollet; epad ar bloaz-ze ne veze ket labouret an douar; lezet e veze da ziskuiza evit ma vije gouestoc'h a-ze da rei gwelloc'h eostou goudeze.

An Iliz he deus dalc'het da Jubilé al lezenn goz, met, e lec'h lakaat anezan da datvezout evit madou ar bed-man, e laka anezan da datvezout hepken evit madou ar bed-all.

Bloaz ar Jubilé eo bloaz ar pardon, ar bloaz ma vez restaolet ar pezh a dleomp da Zoue goude hor pec'hejou, ar bloaz ma weler ar bec'herien o kaout, a-nevez, ar gwirioù hag ar madou ene o devoa kollet.

An darn vrasa eus an emeou a zo e dle Hor Zalver Jezuz-Krist; zoken ar re a zo bet pardonet o fec'hejou d'ezo ha n'emaint ket ken war hent an ifern o deus c'hoaz poanioù da c'houzav euid ar pec'hejou ha ne vefe ket bet graet a binijenn a-walc'h evito; Doue, en e lealded, a fell d'ezan e paefemp hon dle; ar C'hrist-Roue, an hini emeomp en e zle, a fell d'ezan hor sikour, d'o faea, nann oc'h ober eur groaz warnezo, met o lakaat ac'hanomp da rei eun dra bennak en o lec'h.

Eun tenzor divent en deus, etre e zaouarn, graet gant e boanioù e-unan, war ar groaz, re ar Werc'hez ha re ar Zent; en tenzor-ze e kaver peadra a-walc'h da bae dle an holl bec'herien o deus keuz d'o fec'hejou; Hor Zalver a zo brokus; digeri a ra e denzor d'e Iliz hag aotre a ro d'ezhi da lezel ar gristenien da gemeret evito, en tenzor-ze, induljansou brasoc'h an eil eged eben, hag e c'hellont dreizo paea o dle da Zoue.

Ar gaera eus an holl induljansou bras eo ar Jubilé a veze graet gwechall bep kant vloaz, goudeze bep hanter kant ha breman bep pemp bloaz war n'gent hag a vez gallet da c'hounit, dre ar bed-holl, er bloavez warlerc'h ma vez gallet he gounit e Rom.

Ar c'hras-ze eo a ro Pi XI d'eoc'h da c'hounit er bloaz-man...

D'an 28 a viz c'houevrer 1926 e vodimp gwazed lan Unvaniez katolik e Landerne; o fedi a reomp d'en em gaout eno niverus; piou a oar, bloaz ar Jubilé a welo ivez marteze al lezennou fall a zo ouz hor gwaska o koueza d'an traon hag o tizrei d'eomp ar gwirioù hag ar frankizioù hon eus kollet; eun hevelep nevezenti a laoue-

nafe kalz ar C'hrist-Roue, e Iliz, ar Frans hag hor Breiz katolik a-bez.

Petra da ober

Pardon bras ar Jubilé a c'hell beza gouezet adalek vremen betek en deiz diveza a viz Kerzu 1926. Diou wech e c'heller e c'hounit; eur wech euid an unan pe euid an Anaon hag eur wech all euid an Anaon hepken.

Evit her gounit eo red da genta *mont da govez*, gand eur gwir glac'har d'ar pec'hejou; d'an eil *kommunia*, evel m'eo dleet; d'an trede, mont epad *pemp dervez* diouz renk, pe zisparti da bedi e *peder iliz* merket ganeomp ha lavaret enno, bep wech, lakaomp 5 Pater ha 5 Ave euid ezommou ar Pab.

Kovesion ha kominunion Pask ne c'hellont ket beza lakaet da datvezout evit gounit ar Jubilé; met n'eo ket red, avat, e kominunion en iliz-parrez.

E lec'h ober 5 gwech tro ar peder iliz pe chapel a vo da vont enno evit gounit an induljansou ne vezo ezomm nemet d'hen ober eur wech, ma her graer e prosesion hag en eur gana ha m'eman e penn an Aotrou Person pe eur beleg bennak all hag en deus bet e aotre.

Eun dra hepken a zo ret evit gounit pardon ar Jubilé, beza e stad a c'hras pa rear an diveza tra gourc'hemenet ha setu perag e vije mat lezel da ziveza ar govesion hag ar gomunion.

Kemper, d'ar 15 a viz Genver 1926,

† ADOLPH,

Eskob Kemper ha Leon.

Prizioù ar Bleun-Brug

Lennit mar plij

Prizioù ar B.-B. a zo bet daleet d'o c'has er bloaz-man, muioc'h eget biskoaz, o veza m'en eus ranket hon tenzorer lezel e labour ha soursial epad daou viz eus eul labour all hag a gemeras e zizunvezioù war o hed. — Pedit a reomp d'hon digarezi ar re o deus bet keit-all da c'hortoz.

Er bloaz-man, 1926, hag hiviziken, bep bloaz, rener ar B.-B., tenzorer ar B.-B. ha tenzorer ar gouel, a chomo eun devez warlerc'h ar gouel da lakaat urz e pep tra, da gas ar prijoù, HEP DALE PEL-LOC'H. An dra-ze a zo goulennet gant an holl.

Ar wirionez dreist pep tra

NEUTRES. Unan eus va c'henlabourerien goude beza graet tro Vreiz, e miz Here di-veza, en deus skrivet ar c'homzou-man e *Feiz ha Breiz* miz Du, p. 403:

« Labour talvoudus ar *Bleun-Brug*, kevredigez, breizad » ha kristen, a zo breman anavezet ha kavet mat gant » holl eskibien Breiz a-unan. En eur mare ha ma 'z eus » kement a zellou troet warzu an *Emzao breizek*, o klask » gouzout gant pe gelaouenn, gant pe gevredigez eman » ar wirionez, setu respont deut a-beurs renerien vrasan » ar vro: Gand ar *Bleun-Brug* hag e vignoned! Bretoned, » yaouank ha koz, heuilhit-hen! Na droit ket e lec'h all » ho sellou. Henschou dall a gavfet meur a hini; n'eus ne- » met eur gwir hent, an hini a zo pleustret gant pôted » ar *Bleun-Brug*. »

Hor c'henvroad ha mignon mat Abeozen en deus kavet blaz ar c'houero gand ar c'homzou-ze hag hen anzav en deus ranket e *Breiz Atao* miz Genver, p. 626. Mat, n'oa ket a beadra da veza feuket gant hevelep komzou; ar Bleun-Bruger en deus o skrivet a ra stad koulz hag eun all eus kement hini a labour evit Breiz, met an dra-ze ne vir ket outan da embann e tle ar gatoliked hag o deus c'hoant da adsevel o bro rei o hano hag o skoazell d'ar *Bleun-Brug* kentoc'h eget da Vreurieziou all hag a anzav evel ma ra *Breiz Atao* Genver 1926, p. 632: « *Individuellement nous ne sommes pas neutres.* » Daoust ha lavaret an dra-ze n'eo ket evel ma lavarfed: « *Collectivement nous sommes neutres?* » Ma he deus an Iliz eun dra bennak da welet war an dud a-hiniennou, arabad eo lavaret n'he defe netra ebet ken da welet warno pa vezont a-vodadou? Eur vreuriezh, hag a deu da ziskleria eun hevelep tra, a zo anat a zo speg enni kalz pe nebeut, klenved al « laïcisme » lezhanvet lorgnez an amzer-man gant Pi XI en e lizer-meur *Quas primas*.

Penaos e c'hellit hu, Bretoned rik evel ma 'z oc'h, lezel da gregi ennoc'h eur c'hlenved donje-

rus hag a c'hellfed da lezhenvel klenved ar C'hal-laoued, ker stank all ha m'eo skignet en o zouez ha ken dillo all ha ma ra d'o bro koueza en he foull?

Ma vezit kiriek, kalz pe nebeut, d'ar c'hlenved-ze d'en em astenn e Breiz, daoust ha c'houi a gredo c'hoaz ho pezo graet vad d'ho Pro?

An den ne c'hell ket beza hedro evel an avel, kristen er gêr ha digristen e kêr; sklêr hag anat eo; arabad eta kaout abeg ma leverer d'ar gristenien dibab evit mont enno breurieziou hag a zo diouz o doare; met mont er *Bleun-Brug* ne vir ouz den da welet ar vad a ra e nesa, na da rei dourn d'ezan zoken pa vez ezomm; karomp *dreist pep tra* ar wirionez rak da heul ar wirionez e teu an urz ha da heul an urz e teu ar peoc'h.

**

MENEG EBET. Pelloc'hik, Abeozen a skriv kement-man:

« *Penaos e kredit-hu lavarout ez eo « ar wirionez » vreizek ho tra? Ne deo ket bet a-hed ar wech da vihana, war a gredan. Abaoe pell a-walc'h e lennan Feiz ha Breiz evit gallout degas d'am spered koun eun amzer ma ne gaved en ho kelaouenn meneg ebet eus an distera mennoz broadel. Hag a-benn neuze e veze kavet heman displeget splann e Breiz dishual, e Brug, e Brittia, e Mouez ar Vro ha splannoc'h c'hoaz abaoe e Breiz Atao!* »

Eur fazi kement ha maner Keryann a zo el linnennou-ze: ar gwirioneziou a zo tra an holl, ar re vreizek koulz hag ar re all; er bloavezh 1907 eo e stagis, da vat, da skriva e *Feiz ha Breiz* ha setu aman petra lavaren em c'henta skrid, p. 48-49:

Ar pezh a ra droug ha mad d'ar ouenn, droug ha mad d'ar yez, droug ha mad d'ar vro, setu an traou ha netra ken a vo da gempenn en hon tachenn; c'hoant am eus ec'h anavezfe an holl Vretoned pegen uhel eo o gouenn, pegen kaer eo o yez, pegen dudius eo o bro; youl am eus kement ha ma c'heller kaout da welet va c'henvroiz, o lavarfed gant lorc'h ez int Bretoned, eus « Breiz-Izel, ar c'haera bro, koat en he c'hreiz, mor en he zro » hag e ouezont mat ar brezoneg.

Ne glaskin ket, e doare ebet, bresa gwiriou ar C'hallaoued; Doue hag an amzer en deus hon lakot da veza amezieñ; red eo d'eomp eta en em glevet, n'eus ket da savaret nann. Ma ne vefe ket breset muioc'h gwiriou hor gouenn, hor yez hag hor Bro gand ar C'hallaoued eget ne vez graet re ar C'hallaoued gand ar Vretoned, neuze an diou bobl a en em glevfe evel m'eo dleet, hag, heb en em randaelat abalamour d'an dishenvetedigesiou a zo etrezo, e rofent o dourn an eil d'eben, a galon vat, da vont war raok, war wellaat ha war binvidikaat, e pep doare, ar pezh a zo va mennoz, ar pezh a glaskan hag a glaskin bepred hep klask netra ken!

Pelloc'h p. 152-153 e skrivan:

Ar boblou a varv evel an dud. Pobl Breiz n'eo ket marokoude c'hoaz, met war nezh mervel ems; ne 'z eus mui anezi nemed ar skeud eus ar pezh m'eo bet gwechall; ar re a c'helle rei d'ezi eur vuhez nevez, ar re-z e dres eo o deus roet dourn d'ezi d'en em taza..., e c'hell beva c'hoaz eur c'hant vloaz bennak, rak petra eo kant vloaz e buhez eur bobl? Met war he gwele a varo ems, hag evelse ems 'n traou.

— « Ma n'eo ket mantrus koulskoude a leveroc'h gwelet ar vuhez tamm ha tamm o tec'het diouz eur c'horf ken kaer ha ken galloudus! »

— Ya! mantrus ha doanius eo, kement ha ma c'hell beza. Gwella pezh a zo ne c'heller ket barn an den keit ha ma vez buhez ennan; eur bobl, ivez keit ha ma ne nac'h ket he Doue ha keit ha ma vir he yez a zalc'h en he daouarn an alc'houez a lakaio he chadennou da goueza, *abred pe zivezat* hag ar Vretoned, evit c'hoaz n'o deus ket nac'het nag ar C'hrist, Doue o zadou, nag o yez, ar brezoneg, setu ma c'heller c'hoaz kaout eun eulfennig fiziañs en o amzer da zont.

Ar pezh a zo bet dec'h, daoust ma n'ema ket hizio a c'hell beza warc'hoaz. Etec'h fallgaloni, poaniomp eta... roomp da anaout e c'hell an traou beza gwellaet, eo mall ober gand ar C'hallaoued eul tizer-marc'had nevez a vo anavezet dreizan galloud ar Vretoned e Breiz. Youc'homp eus an eil penn d'egile d'ar vro, e fell d'eomp beza laosket da vistri e Breiz, eur wech kaset ganeomp hor Gouel-Mikael da Bariz.

E *Feiz ha Breiz* miz Eost 1908, p. 240, e leverer:

Pleustri, dreist-holl war ar politik nevez a lakaio Pariz da grenna he zouchenn hag a raio muioc'h a gabestr da Vreiz.

En eur pennad war « Les aspirations de la Bre-

tagne contemporaine » (1), sinet gand al lezhano kenta a gemeris evel skrivagner e lakan kementman:

« La Bretagne contemporaine au fur et à mesure que sa conscience nationale se réveille ne veut rien renier de ce qui a fait sa gloire dans le passé... Ces aspirations ne sont pas seulement des souvenirs d'archivistes: tentement mais sûrement, par la Presse et la Conférence, par le Théâtre et les Cercles d'études, le peuple arrive à les partager et à vouloir les satisfaire, et un jour qui n'est peut-être pas aussi loin qu'on le pense généralement, arrivera où les niveleurs audacieux ou imprudents, victorieux un instant et sur un faible coin seulement du territoire, ne pourront pas résister aux *volontés nationales*: force leur sera d'assister à leur propre défaite ou de chercher un terrain plus favorable à l'expansion de leurs idées destructives.

D'ailleurs le spectacle de ce qui se passe à l'heure actuelle, un peu partout en Europe est bien fait pour encourager les Bretons à entretenir cet espoir et à soutenir leurs justes revendications avec plus d'ardeur que jamais.

... A l'heure même où ces lignes s'écrivent, la Bulgarie proclame son indépendance et les protestations des puissances ne paraissent pas vouloir s'élever bien haut.

La Bretagne a donc, elle aussi, de solides motifs d'espérer en un avenir meilleur, car « l'œuvre libératrice » doit se poursuivre dans chaque Etat et partout où un seul Etat comprend encore plusieurs groupes d'origine diverse, chacun de ces groupes doit être mis en liberté de répandre la puissance particulière de pensée ou d'énergie qu'il représente. *Toute discipline d'uniformité où il pourrait y avoir collaboration de génies indépendants est un dommage.* Il n'est pas conforme à l'intérêt général que dans un Etat, où les races sont diverses, une seule étouffe les autres et gouverne...

« ... Si mauvaise que l'heure soit aux faibles et malgré que l'ambition des uns ait réappris à tout oser, et la lâcheté des autres à tout souffrir, *l'œuvre d'affranchissement en faveur des peuples* continue comme par la force de la vitesse acquise. » (2)

Les choses étant ainsi, peut-on supposer un instant que la race bretonne veuille se laisser absorber par une race voisine dont elle deviendrait l'esclave après en avoir été la servante durant trois siècles, et cela juste au moment où les premiers rayons de l'aurore d'un ordre nouveau

(1) cf. *Feiz ha Breiz* 1908 p. 300.

(2) Etienne Lamy.

commencent à blanchir les bruyères de nos montagnes et les flèches de nos cathédrales?

Je ne le crois pas: *tra mor, tra breton!*

Arabad da zen nac'h ar re o deus digoret hent d'ezan: n'eo na brao, na fur; ugent vloaz a zo abaoe m'eo bet skrivet ganeomp, — *hep beza e gavet*, — ar ger *Broadelez* war banniel ar *Bleun-Brug* (1); an holl o deus her gwelet ha ma n'eo ket diskleriet ar mennoz broadel fraes a-walc'h er skridou koz emañ o paouez dispaka dirazoc'h hag e kant all hag em bije gellet ober eul levr bras ganto, savet er bloaz 1907 ha 1908, n'ouzoun ket ken penaos eo red en em gemeret evit hen ober?

E pelec'h edo neuze *Breiz-dishual, Brug, Brittia, Mouez ar Vro* ha *Breiz Atao*?

E Menez Arre, m'oarvat, e skouarn ar c'had.

Y.-M. PERROT.

(1) *Doue ha Breiz* eo ar geriou a welet skrivet e lize-rennou meur war dalbenn c'hoariva Kastell Keryann adalek 1905.

Doue ha Breiz bepred! eo ar re a welet o lintra e lize-rennou aour war ar banniel zeiz herminiget a voe douget, e Kastell Keryann, evid ar wech kenta, da *Vleun-Brug* 1906.

Doue ra viro Breiz eo ar bedenn a weler alies abaoe 1910 war levriou skrivagnerien *Feiz ha Breiz*.

Etre *Doue ha Breiz* ha *Breiz hepken* ez eus kemm ha kemm bras zoken, met etre *Breiz bepred* ha *Breiz atao*, pe seurt kemm a zo?

Goulennit er miz-man hep dals pelloc'h

Marie, eul levr gwerziou kaer, e galleg, savet gant A. Brizeug; da heul *Marie* eman gwerziou brezonek ar Barz bleo melen; eun hanter kant skeudenn bennak graet gant A. Marzin a zo strewet ivez aman hag a-hont, dre douez ar gwerziou; kempennet eo al levr a-bez gand ar brasia aaked gant J. An Diberder.

Skrivit evit e gaout d'an A. Drezen, 4, rue du Château, Brest, — breman al levr ne goust nemet 12 lur, met adalek ar miz a zeu e vo keract.

Skiant-prena

Setu c'houi aze, va den, hag ho peus c'hoant d'ober eun dra bennak evit ho pro Breiz-Izel. Deut oc'h da gredi eo gwir ar gomz-man; (dre forz he c'hlevet ouz ho tiousskouarn, eo deut da gaout hekleo en ho tiabarz): « Mar vijemp bet chomet stag ouz hor Breiz, ne vijemp ket kouezet er stad truezus ma 'z omp ennan! » Hag e livirit en ho kreiz: « Red eo adstaga! »

Met oc'h ouzout ervat penos c'houi hoc'h unan ne rajec'h netra, e klaskit gouzout hag-hen e c'hellfec'h boda Bretoned all ganeoc'h, niverus a-walc'h ar gont anezo evit gellout dougen pouez. Hag e rit eur zell war ho tro... Ha seul-vui ma astennit ho sellou endro d'eoc'h, seul-vui en em gavit enkrezet. Gwasa tra a zo, pa vez c'hoant da voda tud d'ober eul labour speredel bennak, eo ma 'z eus eul lodenn vras ha ne reont forz ebet ouz traou speredel hag eul lodenn all a zo rannet e n'ouzoun ped ha ped kreden dishenvel. Ken lies a benn, ken lies all a zonzj; penos gellout starda en unan, ha lakat da goata tud hag a zo grêt ken dishenvel o sperejou, tud hag a zo keit etrezo a-wechou!

Klevit eta, eme eur vouez touellus, mar n'oc'h ket evit lakat anezo henvel, lammit, da vihana, ar pez a laka dizunvaniez etrezo!... N'eo ket diès da gaout, gwrienn an dizunvaniez: ar relijion an hini eo, o vezan ma en deus hirio, an darn vrasa eus an dud, pep hini e hini.

Setu grêt; divizet mat eo: etrezomp ni, hag a vag holl an hevelep c'hoant da adsevel hor Bro-Vreiz, ne vo ket hano a relijion, abalamour d'eomp d'en em glevet war hor labour breizek. Kavet an diazez. An dud a zired da gaout an dachenn-ze.

N'omp ken hon unan, a drugarez an diviz burzudus hon deus kemeret da stur. Met dioueret ar relijion, pa labourer da adsevel eur vro, a zo start d'ober bemdeiz ha bepred. Izili a zo er vreurie; eur rener, eur bureo a zo, tud a vrud hag a boell; daoust da ze, eul lec'h goull o a choum ha, dre ma kresk niver an dud, e seblant dont da vezan brasoc'h c'hoaz. Dre ma teu tud en ti, e chomer nec'hetoc'h-nec'het da zellout ha daoust pe goulz e teuo

ive an hini a zo ar muia ezomm anezan. Rak lavarit kement hag a garit, eun dro bennak, c'houi hag ho peus serret ho tor outan, eun dro bennak e renkoc'h e c'hervel. « Neus ket a vro hep relijion, hep Doue », a lavare ar yudas Volter. Ha setu, dre forz gedal an hini ne deuo ket, pegwir eo bet serret an nor outan, an dud a deu da gaout hirnez ha da gasaat an ti o doa savet; hag e te-c'hont kuit dioutan, hini ha hini yenet holl.

Setu m'eo red d'eomp anzav, va den, penôs ar stad a zisparti hag a zizunvaniez m'en em gav an dud ennan, hirio an deiz, a zo enebour da beb labour talvoudus. Eur gwall glenved, e gwirionez! — Daoust hag hen eo bet an dud evelse a beb amzer ? a c'houlennit-hu ?

Lennet hon deus en istor penôs, gwechall, e savas eun den hag a llavaras, a brezegas hag a skrivas e tlee pep hini bezan e vestr da gredi seurt a garje. Gouzout a reomp c'hoaz penôs, da bell goude, ar gomz-ze o veza bet grêt stad outi, setu ma voe disklêriet gant eur bobl a-bez e oa hi kenta gwirionez an Aviel nevez: frankiz da bep kredenn (liberté de penser).

Evel ma oa red kredi gwechall ne oa nemet eur wirionez, e vije ' red kredi breman e oa gwir pep kredenn: lezenn ar gouarnamant en em garje da lakat etrezo unvaniez ha peoc'h!... An dra-ze a hanver, e galleg, « conquêtes de la Révolution! »

Met eur zonz all a deu 'n hon spered, eur wech digoret gancomp levr an istor. Daoust hag hen ne glaskont ket pelloc'h eget al « liberté de penser », ar re o deus ijinet ar gaou-ze ? Daoust ha bet o deus o goulenn ha peurachuet o deus o labour, p'o deus laket an dud da vezan keit ha keit, dre al lezenn, daoust ma n'ez int tamm ebet muioc'h na dre natur na dre stad ? Nann, nann, kement-se n'hell ket bezan penn an hent a glaskont. Al labour ganto n'eo nemet bouc'het: n'eo ket lakat ar gwir hag ar gaou keit ha keit eo o deus c'hoant pôtre al « liberte de penser » pe al « libre-pensée », met *mouga ar gwir*; ar re o deus menozioù treuz a dle dort da vestr war ar re o deus menozioù eun ha reiz.

Sellomp adarre e levr an istor, an hini a zo o 'n em voula dirazomp, hini an amzer vremen, pe en hini a zo bet moulet dija en hor rôk hag e weloc'h an dra-man hag a gas an istor endro evel war e ahel e kerz ar bed: eun enebiez peurbadus, diremed, a zo bet, a zo hag a vo da viken etre ar Gredenn hag an Diskredenn.

Ar Gredenn a zoug eun hano: an Iliz katolik apostolik ha romen; an Diskredenn, avat, a zo tec'het, evel ar gaou, o chench hano bemdeiz (hanoioù ha n'aravezomp ket anezo e brezoneg). « Libre pensée », « Raison », « Science », « Progrès » ha me oar! Lezhano an deiz a hirio eo « Laïcisme ».

Hag an hano-ze a ziniti kement-man: ar Gredenn,

pe an Iliz katolik, a rank bezan distrujet, n'eo ket dre an dir hag an tan, n'eo ket dre ar verzerenti, nann, nann. Mouget e vezo, a nebeudou, kemet tra a respont e kalon an den pa zav an Iliz he mouez; pa ne responto ken netra er galon-ze, pa vo maro er bed-man hekleo ar bed all, neuze gouarnamant ar Gaou a gemero lec'h gouarnamant ar Gwir ha gantan eur reizadur houarn. Iliz ar Gwir a gouezo en he foull ha hini ar Gaou a friko hag a vruzuno ar bed dindani...

Setu ni breman, va den, e penn hon enklask: gwelet hon deus ez eus endro d'eomp kant den, kant kredenn; — gwelet hon deus a belec'h e teu kement-ze ha pelec'h hon deus d'en em gaout gant-ze, mar ne vez ket enebet... me lavar, enebet krenn, chenchet penn d'ar vaz. Hiviziken, kement seurt labour a raimp eta a rank mont da harpa hon c'hredenn, hon Iliz. 'N eul lakat Breiz en he renk, lakomp ivez Doue en e hini, o tiazezan hon labour war dachenn ar relijion. Red eo, pe dizanzav hon feiz ! Skoulmomp an diou gaou en unan, heb o meska. Troomp diwar pech an neutralite; greomp nebeut a van ouz dismantr ar sperejou: dibabomp etrezo ! Roomp d'ar Yretaned zo stag ouz o feiz gwarez eur gevredigez grêt diouto, hag a c'hortozent pell zo, hag a zavo anezo en o renk, evel gwechall, broadelez ha feiz. Deomp, evit se da gaout an Iliz katolik ha goulennomp diganti gwarez ha keleñnadurez. Kammed ebet ne fell d'eomp ober hag a noazfe outi, nemet kammejou hag a zougo gloar d'ez, dre Vreiz, hor Mamm all.

Ha breman, va den, gouzout a rit pesort mad a deuo ac'hano etouez kalz a re all ? E tispennimp hag e vruzunfimp spontailh al « laïcisme ». Gouzout a rit ar vouez a zo savet dre ar bed hag a zo deut da veza brudet holl etouez tud a bep stad: penôs n'hell beza darempred ebet etre an dud a iliz ha tud ar bed, laiked evelomp-ni. Etrezint ha ni, a lavarer n'hell ket bezan a emgleo; an eil pe egile a rank bezan mestr; hentit ar beleg hag e vefet goût ouzoc'h, galvet « den, tra ar veleien »; red eo d'eomp, hervez ma leverer, lezel hor frankiz etre o daouarn ! — Kaerat digarez hon deus aman, en eur ober labour vreizek, da ziskouez dinak an holl pegen diboell eo ar rebech-ze! Aman, ni, laiked, a zo war hon tachenn; aman, an dorn a zo d'eomp, ha mar 'n em gav an dorn gant eur beleg, n'eo ket evel beleg e vo ken, met evel Breton: evel ma skriv d'in eur mignon beleg.

An dachenn-ze, avat ne lavaromp ket, koulskoude, eman a-ziavêz da hini an Iliz; laiked omp, nann avat, laiked digristen; plijout ra d'eomp gouzout ne dec'homp ket diouz sklêrijenn an tour-tan a bar war roc'h Sant Per; trei a reomp hon zellou alies, gant doujans, warzu an hini a dle kaout bepred ar ger diweza, pe gwir eo gantan « eman komzou ar vuhez peurbadus ».

Ha koulskoude, hen adlavaret a rankomp c'hoaz, ne douomp ket klask digantan, e pep pleg hag evit pep tra, hon stur hag hon reolenn; ni a gerz hon unan, hag evel ma plij ganeomp, pa gerzomp war dachenn Breiz... Penôs e c'hell ze bezan? a lavar tud hanter-c'houez an amzer-man, hag o deus ankounac'haet lezenn ar vuhez, *n'ouzont ken beva*. A drugarez Doue, tud all a zo ha ne welont eno mister ebet; mammenn ar peoc'h, an evursted, ne lavaran ket.

Salo ma teufe da greski niver ar Vretoned-ze, a gred eo Breiz eur vroadelez hag eo dleet d'ezo kemer soursi ouz kement a aparchant ouz he buhez, evel bro, ha nann fizout ze war Vro-C'hall; — eo dleet d'ezo kemer soursi, da genta, ouz ar relijion, rak ar relijion he deus da welet, a-bell pe a-dost, war gement kammed a raint! Ar relijion eo ar goulou en o dorn da labourat.

Salo ma teufent da greski kement ma 'n em astennfe war Vreiz a-bez kevredigez an emgleo vat etre pep oad ha pep stad, da lavaret eo, Kevredigez ar *Bleun-Brug*, e gwasked an Iliz katolik!

E. AR MOAL.

Offerennou miziek ar Bleun-Brug e kerz 1926

E kêr Gwened, d'an deiz kenta a viz kerzu, — goul S. Tual, — e voe divizet, war goulenn an O. Regnault, eilrener B. B. Breiz-Uhel, e vije lavaret, bep miz en hano ar *Bleun-Brug*, eun offerenn, deiz goul eur Zant breton, evit mad Bro Vreiz.

Setu an deizioù ma vo lavaret an offerennou-ze, pep miz :

Genver : d'an 29, goul S. Gweltas .	Gouere : d'ar 26, Santez-Anna , patronez Breiz.
C'houevrer : d'an 12, goul S. Felix a Rhuys .	Gouere : d'an 28, S. Samson , kenta eskob Dol.
Meurs : d'an 12, goul S. Paol , kenta eskob Leon.	Eost : d'ar 16, S. Arzel .
Ebrel : d'ar 16, goul S. Pa- tern , kenta eskob Gwened.	Gwengolo : d'an 29, S. Mikél , Patron ar Gelted.
Mae : d'ar 1 st , S. Brieg , kenta eskob S ^t -Brieg.	Here : d'ar 5, S. Mauris .
Mae : d'an 19, S. Erwan , pa- tron Breiz.	Du : d'ar 15, S. Malo , kenta eskob S ^t -Malo.
Mezeven : d'ar 17, S. Herve , patron ar Varzed.	Kerzu : d'ar 1 st , S. Tual , kenta eskob Landreger.
	Kerzu : d'an 12, S. Korantin , kenta eskob Kemper.

Fransez-Visant a Goataudon

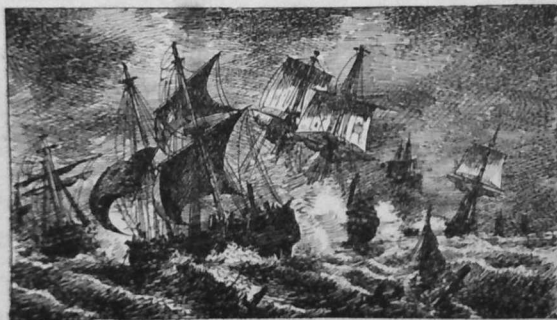
Etre Brest ha Gwipavas, en tu kleiz, war eun heni bihan a ya da C'houesnou, e kaver c'hoaz pennadou eus mogeriou kastell koz Koataudon; ar pezh a jom anezan, e gwirionez, eo an diou zor borz, an hini vras evid an c'hirri hag an hini vihan evid an dud a zo war o zroad; en tu dehou d'an norioù ez eus eun darzeal, stumm eur groaz d'ezi, evit gellont tenna eus an diabarz war ar re a deuje da glask divarc'ha an nor, ha, warnezo, eur c'hloc'hdi, goullo breman, hag e oa eur c'hloc'h ennan gwechall da c'hetver an dud pa zave bec'h. Eus ar pezh m'eo bet ar c'has-tell ne jom mui nemet bernioù mein goloet a zrez hag a illio. Koataudon a zo bet laketañ an tan-gwall ennan gand e ar Re c'hlaez » (1) pa glaskas Leoniz, terri yeo ar Republik, e miz meurs 1793, hag absoe n'eus ket bet klasket e adsevel.

An Aotronez a Goataudon eo a oa o chom er maner-ze, a-raok an Dispac'h, koulz hag en hini ar Frountven a

(1) Soudarded an Dispac'h.

zo harp ennan; an dudchentil-ze a ziskenne eus a Viaroned Pont 'n Abad; paperou o deus da ziskotez emaint e Gwipavas abaoe ar XIV^{vet} kantved.

Kosa hini a antavezomp o tougen an hano eo Olier-Goataudon, bet ganet wardro ar bloaz 1360, ha dimezet da Gatael Tourons; adalek an amzer-ze betek Dispac'h 1789 n'eus bet lignez all ebet nemet hini lar Goataudoned o chom e maner Koataudon. N'eus ket nemeur a dra da lavaret eus aotroned Koataudon, ar XV^{vet}, XVI^{vet} ha XVII^{vet} kantved; p'edo ar Vretoned o stourm' ouz ar C'hallaoued, en Naoned hag e Sant Albin an Hiliber, pe ouz an Hugenoded en Normandi hag e kosteziou Tour, e oant re yaouank da zougen ar c'heteze ha da bignat war vare'h; er XVII^{vet} kantved hepken e welomp anezo o servicha ar vro.

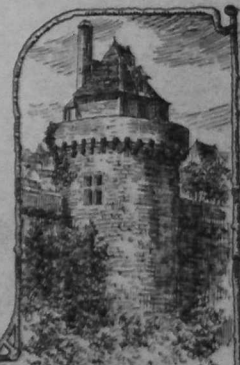
Brezel c'vilt distaga an Amerik diouz Bro-Zaoz

Fransez Koataudon, habiten ar zoudarded karget da ziuoull aochou Leon, a zimezas teir gwech hag en devoe 15 krouadur; arr c'hosa anezo, Fransez-Paul, a varvas kabiten, er bloaz 1737, o lezel seiz krouadur war e lerc'h; en o zouez, unan, e lano Fransez Mari, a oa ofiser war vor hag a voe lazec er bloaz 1770. E vab hena, Yann Vadezour a deuas da veza letanant-kolonel. Dimezi a eure da Vari Anna ar Chaussec, mestrez ar Froutven a roas d'ezan dek krouadur. Ar mab hena, Yann Vadezour a voe kuzulier e Parlamant Breiz.

Daou eus e vreudeur a yeas e servich ar vro, war vor; an hini emsomp o vont da gomz anezan aman, Fransez Visant a voe ganet e maner Koataudon d'an 9 a vezeven 1761; e vamm a oa merc'h da Yann Mari ar Chossec, unan eus ar zoudarded karget da ziuoull ar Roue, ha da Vari-Louisa Kersauzon. War skouer e contr, lazec war e

lestr er bloaz 1770, e c'hoanteas mont da vortolod hag ec'h heulias e Brest skol ar re o doa c'hoant da vont da ofiserien. Endra ma heulie ar skol-ze e kemere plijadur gand e genseurterd o c'hoari a bep seurt troiou kamm da vouc'hizien kôr; /gwech e kemerent skritell-embann eun diskarere-baro hag e lakent anezi war stal eur gigerez hag hini ar gigerez war stal an diskarere-baro; a-wechou all e c'halvent an dud, dre o ano, e kreiz an noz, ha pa deue unan bennak er prenestr da welet petra a oa pa-nevez e veze eur studier yaouank e beg eur skeul, prest da lakat, war e benn, eur podad liou pe eur bodezad yod; a bep seurt ailhaonez a raent evelse, dreist hoñ er ru Siam hag er ru Vras.

Pa zavus brezel etre Bro-Zaoz hag an Amerik, Fransez-Visant a bignas, evel ofiser, war an *Triton*, eul lestr a oa warnan 64 pez-kanol hag a oa blienet gand ar c'homt a Ligondes; glazet e voe d'an 20 a viz Here 1778, en eur stourmad e kenver beg ar Finister. Er bloaz 1781 e kavomp anezan war ar « *Magnanime* », lestr a 74 pez-kanol, blienet gand an A. Le Bigne de Germiny; an aotroned Gwikorne, Carcaradec, Tromenec hag all a oa gantan eno ivez, evel ofiserien, war al lestr-ze. E stourmad ar « *Fort Royal* », er Martinik edo d'an 29 a viz ebrel 1781; e hini Chesapeak, d'ar 5 a viz gwengolo; e hini Sant Kristof d'ar 26 a viz genver 1782, hag e hini sant Dominik d'an 12 a viz ebrel warlerc'h; kalz eus an ofiserien a oa war al listri-ze a oa eus a Vreiz evel an Aotroned Guichen, GiHart de Surville, Boderu, Tremigou,

Tour ar Chounetubl e Gwened ha beg Kiberon

de la Grandière (bet ganet e Montroulez), Trobriand, eus a Blouigneo, ar C'houedic, eus a Bouldergerat, — a dapas kement a vrud o stourm war ar *Zurveillanvez*, d'ar 7 a viz here 1779 ouz al lestr saoz ar C'hebec, — an Arc'hantel, Kerguelen, Troplong du Rumbin, Breugnou, eus a Vrest, de Ferron du Quengo, de Cice, du Plessis-Parscau, eus a Landerne, Kergariou, Trogoff eus a Lanmeur, Gouzillon Kermeno eus a Drehabu, Tromelin eus a Glohars Fouesnant, Keroulas eus a Bloumoger, Breignou eus ar Vourc'h-Wenn, Tronjoly eus a Gleder, du Fretay eus a Bloare, de Clavel eus a Ergue-Armel, Kersent, Penandreff eus a Vriec hag all. Da eun ofiser breizad, an A. Kersauzon, eus a Drehabu, eo e lavare Suffren, eun dervez, e moriou an Indez: « N'ouzoun ket penaos ec'h en eur gemeres, Kersauzon; da lestr a gerz evel eur c'har bras ha daoust da-ze pa vez meneg da gregi en enebour e vezes da genta, atao, war dachenn an emgann! » En amzer-ze ivez, Loeiz XIV a roas da eur breizad, an A. Guichen, ar groaz enorusa a gaved da rei en amzer-ze: kroaz sant Loeiz; an A. Guichen a lavare goudeze: « Ar Roue en devoa c'hoant da rei ar groaz d'e vortoloded hag en deus karget ac'hanoun-me d'he dougen! »

Pa deuas an Dispac'h an A. Koataudon a oa e Brest; met neuze e oa deuet ar c'hiz, eus a Bariz, da youc'hal war an noblans ha da ober gwsa ma c'helled d'ezo; daoust da-ze, an A. Koataudon ne guiteas ar vro nemed p'en em gavas e Brest an dispac'her rus Jeanbon-Saint-Andre karget da hada ar freuz e Breiz-Izel. Mont a eure da Vro-Zaoz, gand an eit eus e vreudeur, Koataudon Kerarnou, endra ma 'z ea eun all eus o breudeur. Koataudon Kerdu, da gaout arme ar brinsed war ar Rhin; o breur, kuzulier Parlamant Breiz a dec'has ivez, ha setu perag an dispac'her Breard a roas urz da dapa peg en Aotrou hag en Itron Koataudon, tad ha mamm, hag en o bugale vihan; ar plac'h zoken a voe chadennet ha kaset gant he mistri da brizon lous Keraez: da varo Robespierre e voent lezet da vale evelato hag e teujont da jom da vaner ar Frountven p'eo gwir oa bet devef Koataudon d'ezo gand ar Re C'hlaz.

Er bloaz 1795 e oa eleiz a Vretonad hag a Fransizien, en em dennet e Bro-Zaoz, hag a gave d'ezo e oa deuet an eur da zizrei d'o bro ha da vale war Bariz evit diskar ar c'houarnamant hudur a oa eno neuze oc'h ober e rankou; en em ranna a rejont e diou vandenn, unan bleniet gand an A. d'Hervilly hag eben gant an A. Sombreuil. Er vandenn genta e oa pemp rejimant hag, en o zouez, hini Hector ha ne oa ennan nemed ofiserien war vor; er rejimant-ze eo edo an daou Goataudon, Bro-Zaoz a roas al listri o doa ezomm da dreuzi ar mor ha d'ar 25 a vezeven p'en em gavjont dirak Kiberon e voent faouenaet holl o welet eur banniel gwenn o nijal a-zioc'h chapel sant

Mikël; nemed e kavent eur stumm sebezus d'ezan ha n'oa ket souez, rag eur roched da Dinteniac, pa ne gavet ne tra ken, eo a oa bet laket evelse da ficha, er vann, da rei da anaout e oa trec'het ar Re-C'hlaz, dieubet ar vro, hag e c'helled diskenn d'an douar heb aoun ebet; sur a-walc'h, ma vije bet Puisaye, eun den gouest, an traou a vije bet troet da vat ha ne vije ket ben en em gavet biken an darvoud estlammus a lakas kement a dud e kaonv e pevar c'horn Breiz-Izel. En eur ziskenn eus o listri, ar re a oa bet tec'het eus o bro, — beleien, ofiserien ha soudarded, — en aoun da veza lazet gand an dispac'herien, a goueze d'an daoulin da bokat da zouar Breiz hep gouzont edont o vont da gaout ennan dizale, o bez. Pa reas eskob Dol an A. de Hercé e ziskenn, d'e dro, ha pa voe gwelet ar bleo gwenn o kuruni e benn hag ar groaz apour o lugerni war e vruched, eur bern divent a dud diredet eus a dregont parrez tro-war-dro a gouezas d'an daoulin evit beza benniget gantan.

Siouaz! ar re harluet a voe gwerzet; — d'an 19 a viz gouere, Hoche a c'houlennas ouz Sombreuil chana da stourm, met, gan aoun da goll e garg hag ar fizians a lake dispac'herien Pariz ennan, ne gredas ket anzav en doa roet e c'her da Zombreuil ne vije graet droug ebet na d'ezan na d'e dud.

Eun nebeut derveziou goudeze, war urziou Paris, an Aotrou 'n Eskob de Hercé, Sombreuil ha daouzek beleg, en o zouez an A. Gilart an Arc'hantel, viket vras Kemper, a voe fuzuilhet; d'an 28 a viz Gouere, ar Re C'hlaz o doa stourmet e Kiberon ouz war re harluet a gavas re

Park ar Verzevien e Alre

heugus gwelet ar pezh a raet d'ezo; digaset e voe soudarded all eus a Baris hag a oa gouesoc'h ouz ar Vretoned; staga a rejont d'o laza, e Kiberon, e Alre hag e Gwened; fuzuliet e voe tud c'hlazet, hanter-varo, gourvezet war eur c'holc'hed pe astennet war eur bern teil; fuzuliet e voe tud yaouank flamm ha n'o doa ket a 16 vloaz pa oant tec'het eus ar vro; fuzuliet e voe labourerien-douar ha mevelien ! Gwech e veze fuzuliet betek 40 ha 60, en eun taol, hag ar zoudarded a denne warno, kerkent ha ma welent ar c'horfou o koueza d'an traon, a rede da glask etouez o dilhad ar gwennien ha kement tra a c'helle beza diouz o doare... korfou a jome evelse en noaz... en o zouez unan beo bennak a c'houlenu ma vije peurc'hraet e stal outan, en han-Doue... korfou beuzet er gwad a veze evet gand ar chas !

Fransez Visant Koataudon a oa bet prizoniet; e vreur Fransez Mari, daoust ma oa bet glazet gand daou denn en doa gelllet, en eur neunv, dizrei d'e lestr saoz: Fransez Visant a voe kaset da Wened ha gand eleiz a re all e voe kraouiet e tour ar C'honnetabl; tost e voe da c'helout en em zila ac'hano; dre eun tammig prenestr e lammas en eur porz hag ez eas d'en em guzat en eun ti; met gwelet e oa bet gand eur varc'hadourez frouez hag a voe fall a-walc'h evit mont d'e ziskulia d'ar zoudarded; ar re-man, skuiz o laza tud, a reas an neuz da glask hag a zizroas d'o c'hazarn hep beza kavet den; met ar pezh fall a vaouez a yeas d'o c'haout hag a lavaras d'ezo e tiskulje anezo d'o jeneral ma n'oa ket mat d'ezo senti outi ha tapa peg en o frizonier; dizrei a rejont, d'an ti diskouezet d'ezo hag e kavjont Koataudon kuzet en eun toull tenval; dizrei a eure ganto d'ar prizon.

D'an 28 a viz Eost e voe graet d'ezan mont dirag al lez-varn; eno ne glaskas ket gounit e varnerien; gouzout a rea petra dalvezent; kondaonet e voe d'ar maro gand unnek prizonier all, en o zouez Mikel Flamand eus a Gemper, Rolland Kermoyan, eus a Roazon, Renan Lantivy eus a Bloermel; Fuzuliet e voe ganto, en eur prat harp ouz an hent a ya da Zantez Anna; o relegou a zo breman e chapel ar verzerien e Alre (1).

An darn vrasa eus ar pezh emaoimp o paouez skriva a zo tennet eus eul levrig savet gand hor mignon yaouank Ch. Koataudon a Gerdu, eun ni bihan da Fransez Visant, an ofiser breizad-ze a labouras kement evid ar Frans hag a voe fuzuliet gand he gouarnamant heugus ha sebeliet er pri !

Pa lenner anioù ar re a zo kouezet e Alre, e Kiberon hag e Gwened, e ruzier gand ar vez o sonjal eo bet lazetañ an dud-ze gand Fransizien. Etouez an anioù-ze ez eus

(1) Relegou 952 breizad fuzuliet gand soudarded ar jeneral Hoche a ze er chapel-ze; pep breizad a die mont di pa 'z a da Zantez Anna.

anioù koueriaded, micherourien, mevelien, met anioù brasa Breiz a zo ivez, en o serr, evel re an Aotronez Gouillon de Belizal, eus a Vrest, Gouyquet Bocazel ha Breart da Boisanger eus a Gemperle, Le Forestier de Boiseon eus a Vontroulez, Thepault ar Breignou eus ar Vourc'h-Wenn, an tri breur Carcaradec eus a Vontroulez ha Lanhuon, an draou vreur Coetlosquet eus a Vontroulez, Poulpiquet, ha da gloza eun den koz, tremenet e 80 vloaz gantan, an A. Salignac-Fenelon, douger banniel soudarded lez ar Roue, a voe ker kalonek hag ar Vretoned, dirag ar maro, daoust ma n'oa ket ganet e Breiz. G. P.

Prezegenn eured.

Graet e iliz Kerlouan, d'an 13 a viz Genver diveza, evid eured August Salou ha M.-A. Uguen, Fr.-M. Inizan hag Alexandrina Salou, Joseph Uguen ha Fransina Salou.

I

En hoc'h iliz ker koant hirio pebez dudi.
Hag a dud diredet evid ho saludi!
Holl kerent, mignoned, evidoc'h a bedo,
Ha Doue, bezit sur, o fedenn a glevo.

II

Hag an theol e-unan, evel pa gompreñfe,
Mintin mat zo hirio savet eus e vele.
« Fin d'ar glao, emezan; ra vezo va dremm sklear;
Ne c'hellan ket mouzat ouz mab an aotrou Mear. » (1)

III

Dervez bras evidoc'h! Ho kalonou eürus
Gant Doue vo skoulmet dre eul liamm didorrus,
Hoc'h unano dalc'hmatañ er joa hag en anken,
A vo trec'h d'an amzer, a bado da viken.

IV

« Ra vezot gand Doue en deiz-man unanet,
Hag epad ho pubez diouz pep droug diwallet!
En oferenn eured, setu ar bedenn gaer
A lavar ar beleg, pignet ouz an aoter.

V

Unanet gand Doue! Ato en ho kaloun
Ar gerioù santel-ze a jomo skrivet doun.
Diouz hoc'h hent e kasint an holl denvalijenn:
Enno c'hwi a gavo ha merz ha sklerijenn.

(1) An trede gwaz nevez, Joseph, a zo mab da Yvon Uguen, mear Kerlouan.

VI

Doue ganeoc'h pedet d'ar mintin ha d'an noz
Leun e zourn war ho ti a skuilho e vennoz,
Bennoz talvoudusoc'h eget pinvidigez,
Rak hepdan en e zav ne jom nep tiegez.

VII

Ho pag war mor ar bed vo brallet a-wechou :
Warni e tirollo kounnar an avelou.
E kreiz ar gwall amzer bezit dinec'h ato:
Diwallet gant Doue, er porz c'hwil 'n em gavo.

VIII

Warlerc'h sent koz hor bro n'ho peus nemet kerzout.
O buhez a ro d'eoc'h kenteliou da glevout ;
War o hini bemdez reizit mat ho puhez,
Vit rei d'ho pugale ar skouer a bep furnez.

IX

E pep lec'h ha dispount diskouezit eur feiz krenv.
Pa vo da vont arak, na jomit ket adrenv.
Ezomm zo kristenien kalonek hag hardiz
Da stourm evit Doue, da zifenn e Iliz.

X

Bezit fidel ouspenn d'hor bro gaer Breiz-Izel.
Dalc'hit ato d'he yez, d'he giziou ker santel.
Eus a greiz ho kaloun, lavarit, me ho ped :
« Va Doue ha va Breiz me a garo bepred. »

XI

Ha da fin ho puhez, da ginnig d'ho Parner,
Oberou mat, santel, r'ho pezo diniver.
Servicha ho Toue, servicha ho nesa,
Ra vo ho plijadur, keit m'ho po da veva.

XII

War ho lerc'h ra jomo eleis a vugale.
M'o savit e doujans ha karantez Doue,
Pep hini a vo d'eoc'h en Nenv eur benkezenn
A lugerho skeodus endro d'ho kurunenn.

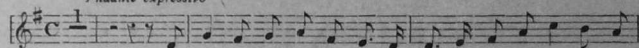
Evelse bezet great.

J. U.

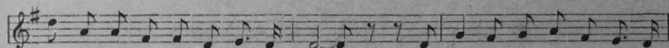
Skeudenn Garet

Kanaouenn a vro Iwerzon (Irlande), an drede euz ar pevarzek Kanaouenn geltiek destumet hag eil-tonet gant Bourgault-Ducoudray.

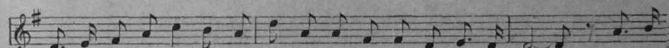
Andante espressivo

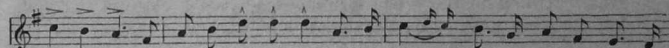
Oh! chom en dro d'in da c'hour-ni - jal, skeu-denn ga - ret, chom a -

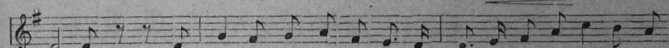
tao tost d'am c'ha-lon ha d'am ape - red ; Ma son - jin en dei - ziu kacr - ze,

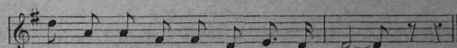
tre - me - net siou - az! pa zis - kle - rien d'it eur ga - ran - tez ker braz 'vit an

holl ma - ro, 'vi - don - me te zo beo, hag e sonj d'in e - maout o vouz - c'hoar -

zin O! chom en dro d'in da c'hour-ni - jal, skeu-denn ga - ret : an en -

vor a - c'ha-nout am fre - alz be - pred.

Nann, nann, gant e drouz ar bed d'am c'halon n'eo netra,
Tremeniad, e kerzan hep sellet outan;
Dizeblant e lézan da dremen va derveziou,
Hep plijadur nemet gant va hunvreou;

Va hunvreou ker, diouanet en amzer ma oan troet
O! Jany, d'az karet.

Nann, nann, gant e drouz ar bed d'am c'halon n'eo netra
Rak gant va c'harantez e fell d'in beva.

P. TR.

ROUE AL LAZ

E KAO KASTELL KERSOZON

— Hag e lavarez, paotrig, e teuont pemzek den eus Kernon ?

— Ya, pemzek, ha fuzuilhou gant dek anezo !

— Mat ! Ze ra breman daou-c'hant seitek neuze ! eme Gadiou vras en eur ober e gont, e viz yod war e vuzellou.

— Va c'henderv Penglaoui, eme ar paotrig, a zo war va lerc'h hag hennez a deu ivez da zigas d'eoc'h kelou.

Penglaoui, — pa oa Penglaoui a oa, — a oa o tigouezout d'e dro, e votou gantan o diou dindan e gazel :

— Ah ! Gwinver, emezan, lezet ez poa ac'hanon war da lerc'h !...

Kaer ez peus da c'houren, da vihana, n'out ket evidon !

Ar Gwinver a reas eur c'hoaradenn.

Kadiou vras a zelle outo o-daou, unan anezo mistr ha skanv, hir moan evel eur gorzen, egile, eun tagoz a baotr bruchedet ledan, du e benn ha du e zaoulagad.

— Arsa, Penglaou, emezan, n'eo ket da glask gouren out deut aman ? Petra peus da lavaret d'in ?

— E teuo e-berr seiz paotr eus kichen du-man ha peb a fuzuilh ganto.

— Daou-c'hant pevar warnugent ! eme Gadiou. Kreski ra ar vandenn !... Ha c'houi, kanfarded, emezan, a vezo war ar marc'had, rak ezomm hon do, marteze, eus daou baotr gwevn ha dilu evelloc'h. N'eus ket keit ze c'hoaz, e oa bet eur pardon aman, seurt ne vez ket ankounac'haet !

— An dro-ze, eme Benglaoui, eo eur c'hemener a voe kiriek... Me am eus klevet konta...

— Ha me ivez ! eme ar Gwinver. Met ar c'hemener a zo maro.

Kemenerien all a zo ! eme Gadiou, en eur c'hrozmolat, ha gwasoc'h eget kemenerien !... Deut war va lerc'h ! emezan.

Hag hen 'trezek ar c'hastell a zave du-ze pelloc'h, drek ar gwez dero, e douriou moan.

Abaoe an abadenn (1) a ree eur « pardon » anezi, Kadiou hag e gamarad Kotas a doa en em dennet pep hini en e ger, e ti kerent d'ezo, o chom eul leo bennak diouz Kersozon, nemet e teue, d'abardaez, hini pe hini anezo d'ober eun dro, a-wechou da dremen an noz, da c'houeza en tan er c'hambchou ha da rei boed d'ar chas a oa chomet o-unan d'ober gward endro d'ar lojeiz. Aon ebet da gaout na deuje tud da glask laerez. Ar c'houec'h penn-ki a veze klevet o moueziou pounner o harzal drek ar mogeriou a rê d'ar faliganted mont gant o hent. Seul gouesoc'h e oant deut da vezan ma ne welent ken kristen ebet, nemet Kadiou ha Kolaz diou, ter gwech ar zizun.

An deiz-man, ar chas a oa bet serret betegout na lamm-jent gant an dud a dlee digouezout bremaik, da zerr-noz, met klevet e vezent en eur porz a-drenv o lammet gant kounnar gant ar mogeriou dre ma klevet c'houez tud o vont hag o tont.

Kadiou vras, gant e zaou ganfard, a ziskennas en eur c'haou doun hag a zalc'he penn-da-benn an tu dindan eus sal vrasa ar c'hastell. Eur chiminal ledan a oa en eur penn anezan, eun hanter kordenn goad o tèvi ennan, endra ma oa sklêrijennet ar c'haou gant ar flammou uhel ha tommet gant gwrez ar c'hefiou ruz.

Kolaz a oa en e zav, ouz penn eun donell, o karga jistr e sailhou.

— Setu sikour d'it aman ! eme Gadiou. An daou ganfard-man a zougo brao chistr d'an dud dre ma tigouezint. Ha breman soudenn, p'am bo troc'het bara, e kasint paneradou da ranna etre an dud.

Tostaat a reas ouz an tan hag e savas goloioù daou bodhouarn bras a oa unan a bep tu d'ar fornigell.

— Poaz ar friko ! emezan. Hini mat ! m'hen tou ! Hag e rulle en eur ober : aha ! ar vogedenn deo o zave diouz ar podhouarniadou silzig, kig leue hag avalou-douar mesket.

— Abo, paotrig, emezan d'ar Gwinver, ma peus grêt hirio yun ar seiz steredenn, aman e torri da naon ! Eur porc'hell druz hag eul leue lart, da zibri etre daou c'hant a dud ! Me gred o dezo peb a damm ! Dal ! d'it an hini kentan !

Ar Gwinver a zigemeras en e voz eur gostezenn penmoc'h ha patatez a ginnig Kadiou d'ezan en eur grabanad hag a skoas e zent er friko en eur zellê treuz war du ar Penglaou.

Heman a oa pôtr ar bara.

— Eun tamm kig d'in, emezan ha me roio d'it eun tamm bara.

Mat ! Setu int azeet kenver-ouz-kenver war leurenn an ti, ha da ranna an eil gant egile.

(1) Gweilt Kloareg Kersozon - Pipi Ganto mouladur nevez.

— Hastit lounka, eme Golas, rak brema-zoun n'ho po ket amzer ! Peb a lomm ive betegout ne dagfec'h !

Hag an daou baotr d'ar c'helorn gant peb a skudell.

— Na matat friko ! emezint. Aman eo brao bezan !

— Betek breman n'ez a ket fall ganeomp ! eme Gadiou ! Diou ! allomp abenn ar fin ;

Ar chas ,erméz, a oa krog da virandoni ken ma oa eur spouron o c'hlevet.

— Arabad d'ar Re C'hlas dont aman fenoz ! eme ar Penglaouig !

— Dont a-walc'h, mar tremenfent ebioù, war bouez klevet eur seurt safar ! eme Golas. — Red vo serri anezo ha kas boed d'ezo, ma tavfont.

Dastum a reas eur banerad eskern hag e oa o vont erméz ganto pa zigoras an nor dirazan hag e teuas pempden er c'hao. Diouz e vent, e anavezaz Kevareg.

— Arru eo, emezan, paötred Toull-an-Houc'h !

— Arru int ! eme Gevareg, en eur zizamma diouz eur zac'h pounner.

— Sellit ouz an daou bodhouarn-hont hag ouz an donellman hag ouz ar regennad torziou bara 'zo aze war ar plankenn !

Ar baotred all, hon mignoned An Tokous, an daou Dhepot ha Rhiwall, a oa o tizamma ivez peb a zamm.

— Te, eme heman da Gadiou, peus pourvezet boed d'an dud a féson ; ni hon deus danzeet d'ar Re C'hlas poultr ha plom !

— Ar C'hloareg n'eman ket ganeoc'h ? eme Golas.

— Et eo da welet e chas.

— Me a ya ivez ha da gas ganin peadra d'ober d'ezo tevel.

Kevareg, tenval e benn, a oa tostaet ouz ar chiminal hag eno, en o c'hoaze en harz eur podhouarn, e welas an daou grennard.

— Piu zo aze ?

— Me, ar Gwinver ha heman, Penglaouig.

— A belec'h out ?

— Eus Kernon !

— Kernon n'eman ket pell diouz Kerbeniti... Te oar pelec'h eman Kerbeniti ?

— Kerkoulz ec'h ajen di evel d'ar gêr ! Me anavez ac'hanoc'h. C'houi eo Kevareg !

— Mat ! — E zellou a sederaas. — Kerz 'ta... betek di ! Gwel penôs eman kont gant an dimezell Kersôzon ha gant va gwreg ha dizro da rei d'in kelou... Diou eur peus ezomm d'ober da dro !

— Arôk eun eur me vo aman ! eme ar paotrig lemm e zellou.

— Kerz 'ta ! Arôk mont, debr eun tamm !

— Bet lam eus ! emezan. — Dija e oa war an treujou.

— N'ouzon ket pesort a ra d'in kredi, eme Gevareg, n'ez a ket mat ar bed gant hon tud ! Dec'h, e oan bet...

Tevel a reas mik rak ar C'hloareg ha Kolas a oa o tremen toull an nor. Ar C'hloareg a reas eur zell war bep tra ; o kaout ar Penglaouig war e hent, e lavaras d'ezan :

— Ke da doult ar gloued houarn ha gwel ac'hano ha tud a zo e bali er c'hastell !

Pa voe tec'het ar paotrig, herr warnan, e savas e zell war ar baotred dastumet mut endro d'ezan :

— N'on ket heb enkreuz, emezan, tud vat !... Ma karit, ni a lavaro eur bedenn !...

Daoulinet dindan ar volz, o mouezioù a respoutas gurrek d'an *Tad pehini zo en neuv*. Goude an *Ave Maria*, e savjont 'n o zav.

— Douc, an Itron-Varia, Santez Anna ha Sant Erwan da vezo ganeomp !

— Evelse bezet grêt !

Tud a dostae a-ziavéz, brud ganto. Penglaouig a gerze en o raok. Dre ma teuent, Kolaz o c'honte ; ar C'hloareg a ranne eur ger gant pep hini.

E oant eun ugent bennak, fuzuilhou gant darn, bizier gant darn all.

— Tostaït, tudou, eme ar C'hloareg ; pep kenta a zibab e lec'h ! Mat e oa lezel distank toull an nor, rak a vagadou eo e tigoueze paotred brema, boutcier koad, gammechou lien ganto, o bleo hir war o c'hein, o daoulagad o lufra dindan erienn o zogou ledan. Gant hiniennou mat anezo e oa fuzuilhou. Kevareg o c'hontas : seiz ha hanter kant. Neuze Riwall hag hen a yeas d'ar zac'hadou plom ha poultr ha, keit ma oa o ranna d'an dud kig, bara ha jistr, an Tokous ha Kevareg a lake da hep tenner e lod plom ha poultr.

Pa voe skarzet an daou bodhouarn ha debret betek an diwezan tamm bara, ar C'hloareg a bignas war eur skaon, ouz goulou ar fornigell.

— Breman mignoned, emezan, digorit ho tioukouarn frank ha chilaouit ac'hanoun mat. Araok mont ac'han fenoz ha dizrei da gaout ho tud, — ha piou a oar ha dizrei a raimp da gaout hon tud ? — ho po eur gomz da lavaret hag a ranko beza pouezet mat, pouezet ouz pouez ho puhez ha hini ho pugale, ouz pouez hoc'h evurusted.

N'eus ket eun eur ma 'z omp aman ha setu ni nec'het dija, o sonjal daoust ha n'eman ket an enebour o kantreal war hon tro. Da vihana, bezan zo pevar den erméz, hag ar chas, en eur ober eur vunutenn, a c'hell beza losket. Bezit eta dinec'h, holl gant ar pezh ez an da lavaret d'eoc'h... Setu tri bloaz ma 'z omp o veva dindan ar wasg. Hon gwad a zo deut tano hag ôg hon spered dre forz gouanzv, hep rei digarez ebet, pep seurt anken ha kastiz. Nag hon feadra, nag hor buhez n'omp ket sur diouto. Koulz en noz evel en deiz, e c'hellit, en eur predig amzer, beza

savet diouz ho ti, ho tud beza lazet, gouliet, glac'harret, dismantret kement ho peus. Piou oar? Marteze, emeur brema e ti hini pe hini ac'hanoc'h, o klask kregi warnoc'h... Mar n'eo ket hirio, e c'hell beza warc'hoaz... Gouzanva hon deus betek breman, gant an spi da welet ar barr amzer fall o tremen. Ne dremen ket ha ne reio ket ken n'hon do en em savet ni ha, gant hon bolontez start evel ar roc'h, gant hon diouvrec'h kalet evel an dir, grêt d'an enebour plega! Droug bras a zave enomp o welet pegen feulz ha pegen didruez e vezemp gwall-gaset, ni hag hon zud, met rann-galon hon dije pa zonzemp dont d'o c'huitat, ha setu ma plegemp hon choug hag e tavemp... Met deut eo an eur hag e rankomp, evel pa vez disklêriet ar brezel, kimiadi. Gwaz a ze, avat, evit an hini a ra d'eomp dilezel tad, mamm, pried, bugale, ti ha parkou. Hon buhez a zo gwestlet, met e hini a zo ivez!

Ar wazed, tenn o sellou war ar c'homzer, a chillaoue difinva ha dilavar evel skeudennou mein. Ar C'hloareg a zalc'he :

— C'houi a anavez an ti-man bet savet gant va c'hendadou; n'en deus ken perc'hen nemet ar chas a glevit aze o harza!... Er c'hoajou ha dindian an douar e rankan beva em bro. Met n'eo ket ac'hanon-me e tuan d'ho pedi da zifenn; c'houi hoc'h unan an hini eo hag ho tud, pa n'oc'h ket bet argaset c'hoaz! Holl war zao eta, ha chaseit ar re a fell d'ezo chaseal ac'hanoc'h!

Tevel a reas krenn, rak an holl o doa, en eun taot, troet o zellou warzu an nor. Tri den a oa o tont er c'hao.

— Ah ! eme Gevareg; setu va c'hanfard !

Monet a reas etrezek ar Gwinver, met o walet e oa gantan eun den he n'anaveze ket, e chomas a-zav, dilavar.

(Da heuil).

Goulenit

digand an A. Drezen, 4, rue du Château, Brest

LES EPOUSAILLES DE BREBIOT

Pastorale du XVe Siècle

par Léon Le Berre

Bois originaux du Capitaine Huerre, de l'Armée du Rhin

Prix : 4 fr. 50.

••

LA CIRCULAIRE DE MONZIE

contre l'enseignement du Breton

Partisans et Détracteurs

1925. — Editée par l'Imprimerie Léon Le Berre, Quimperlé

Prix : 1 fr. 50.

VIe Kenstrivadeg ar C'hardinal DUBOURG

Diwar benn an traou da gredi

KENTA GOULENN

— Miraklou eo zur ! a lavare en dez-all an Aotrou Penn-dispac'h, deuet d'ober eur bale er vro, d'ar Breizad Yvon Teodlampr. Daoust hag e c'hell beza miraklou ? Ghê ! na c'houi zo sot, sot da staga, c'houi, kristenien, a gred ar marvailhou grac'h-koz kountet d'eoc'h gand ho peleien diwar benn Jezuz.

Ha pa ve gwir an holl draou-ze, muioc'h burzudus an cil eget egile, a lennit en Aviel, petra dalv an dra-ze ?

Edon o vont da rei deoc'h respount Yvon pa êz oun deut da zonzal e respountfec'h kerkoulz pe welloc'h, c'houi hoc'h-unan.

Kemerit eta an hini a garfot etouez miraklou Jesus ha diskouezit d'an divroad d'zoue ne hell ket beza gevier an dra-ze;

Ha lakit freaz dezan dirak e zaulagad da betra e talv eur mirakl evelse.

40 p. da c'hounit.

EIL GOULENN

— Ac'hanta, Bielig, te hellfe lavaret d'in petra eo gouel ar Rouaned ?

— Oh ia ! Aotrou. En devez-se e vez debret ar wastell, eur faen ebars, hag an hini a gav ar faen en e dam, hennez a vez roue.

Ha n'hellfec'h ket lavaret gwelloc'h eget Bielig: 1) Eus petra e tigas da zonz d'eomp gouel ar Rouaned; 2) Ha perak he deus an Iliz lakêt ar gouel-ze e renk ar goueliou brasa.

30 p. da c'hounit.

Diwar benn an traou da ober

TREDE GOULENN

Milio a zo bet gwall vac'haniet er brezel. N'eo ket gouest d'ober kalz a dra; en em droet eo da lenn, hag en em lakêt da studia e gatekiz, ankouanc'haet a bell-ze. Mat a ra hag anzav a rank e kompren anezan gwelloc'h eget gwechall. Goulskoude war a lavar da Velard, e vignoun, ez eus eun dra ebars n'eo ket evit lakêt e spered da gredi

e ve gwir: en defe Jesus gourc'hemenet karout hon nesa evelomp hon-unan ha lakat hon enebourien etouez an nesa. Anat eo Hor Zalver n'en deus ket bet affer ouz ar Voched! Anez ne vije ket et betek rei urz d'ezan, Milio, da garout ar Voched evel dan e-unan. Evitan a zonz beza daonet ma rank karet ar Voched kement hag e vignoun Melard.

Melard, pe gentoc'h c'houi en e lec'h, a ziskouezo da Vilio:
1°) *En deus Jesus roet ar skouer e-unan e pep tra a-raok gourc'hemenet netra d'an dud, ha war gement-man kouls ha war an traou all;*

2°) *Hag ouspenn ez eus meur a bazenn e skeul ar garrantez ha penaos renka war ar skeul-ze ar re dleomp da garet.*

30 p. da c'hounit.

PEVARE GOULENN

Fei avat! ma zudou, eme ar pilhaouer, evidon-me ne zellan ket pe da zeiz e vez evit debri ar pezh a vez digaset dirazon. Unan boazet evel don-me da ruilh heb ehan dre an hentehou, gwech e Kerne, gwech e Leon, ne dle ket sellet ker piz-se, ha c'hoaz youc'h a ve warnon ma 'z afen da c'houlenn pred-vijil e tiez-ze, hag ar paourkez pilhaouer a vez grêt goab a-walc'h anezan a hent-all, kredit ac'hanon! Re alies ivez e rankan ober kov-moan, setu ma 'z eo mat debri ar pezh a vez.

N'ouzoun ket zoken ha n'oar ket en em lakêt da gredi evel don, zoken er broïou kristena: eo re zirezoun an Iliz gand e finijennou. Sat'aze da zeiz Nedeteg, hag a oa da Wener, oan choumet a-zav en eur vouc'h e koztez gouled-Leon. N'oa nemet kroaziou ha taolennou devot en ti m'edon o kemeret va fred. Sebezet ar paotr o velet an holl o tiskolpa pastelloù teo diouz eur mell tamm kig-moc'h da zrailha etouez o farz! Divorc'hed, sklêr eo, me 'reas evel do: n'eo ket d'in-me ober micher an Aotrou Persoun da lavaret d'an dud petra 'zo mat ha petra 'zo fall.

D'ar bloaz-nevez, d'ar gwener ivez evel a ouzoc'h, edon e bro ar Baganiz. Pagan ha payan n'eo ket hevelep tra, evel ma sonj darn. Ma n'her gouezet ket me c'hell her goaranti d'eoc'h. Mat eno ivez e voe digaset d'in eur guc'henn treid-moc'h da lipat. Me 'davas adarre: eur wech c'hoaz va micher eo pilhaoui, n'eo ket kelenn an dud. Koulz all an treid-moc'h a yoa saourabl kenan hag e tebjen leiz va jiletenn. Eur banne sounn war c'horre ha kredit d'in, tamm poan gov ebet n'am eus bet da c'houde. Fei, va zudou, ar c'hig n'eo tam ebet falloc'h da wener eget en deiziou all.

Mat, eur banne all en deus ezomm ar pilhaouer, eur banne sklerijen war al lezennou a zo breman en Iliz diwar benn ar yun hag ar vijil.

Mar d'oc'h gouest, grit an aluzen-ze d'ezan — ha diskouezet d'ezan ouspenn da betra e talv ar binijenn.

30 p. da c'hounit.

Diwarbenn an traou a ro sikour d'eomp d'en em zantelaat

PEMPVET GOULENN

Eun devez: pell 'zo abaoe, d'ar mare m'edon o vont ouz taol da zebri va merenn, e voen galvet da vont a bell da vadezi eur bugel dare da vervel. Ar medisin, en ti em raok, pa velas ac'hanon, en em lakeas da skandalat tud an ti.

— Asa, bandenn dud-sot a zo ac'hanoc'h! Ar c'hrouadur, ken toc'hor all, hag oc'h et d'ar vouc'h da c'haloupat warlerc'h eur beleg! Perak n'oc'h eus ket badezet anezan, unan pe unan ac'hanoc'h?

— Feiz avat, Aotrou — a lavaras eur vaouez koz a yoa war an oaled o klask digas gor en izili ar bugel — eun dra bennak a zo bet grêt d'ezan ivez.

— Mat neuze, eme ar medisin, perak mont da viret ouz an Aot. Kure aman da zebri e verenn? Gouzout a rit n'heller ket badezi diou wech, setu m'ho peus lakêt anezan d'ober tro-wenn... ha kov moan.

— Gortozit eun tamm, a liviris d'an doktor — ha me da gaout ar c'hrac'h koz. Petra ho peus grêt d'ezan?

— An dra-man, Aotr. Kure: me 'm eus soubet va biz en dour benniget ha grêt *Patris* d'ezan.

Petra 'vije en em gavet gand ar bugel-ze, a varvas eur c'hart-eur da c'houde, ma ne vijen ket et wardro?

Petra a dlien d'ober dizale, pe, ma kirit, petra ho pije grêt c'houi em lec'h?

20 p. da c'hounit.

— War a glevan ar bugel a zo ganet eun tachadig brao a zo — a lavaras ar beleg da eun tad, a yoa deuet da c'houlenn ober eur vadiziant.

— Va Doue, Aotrou Persoun, ne dalv ket ar boan d'in nac'h: teir zizun 'zo eman ar c'havell en ti. Nemet em zonz edo lakât da baëroun va breur yaouanka, Jakou, a zo mortolod ha n'eo digouezet nemet dec'h er gear.

Ha dibec'h eo an tad-se?

Ha n'oa ket doare ebet evitan da lakât e breur da baëroun, hep dale keit da gas e vugel da vadezi.

10 p. da c'hounit.

C'HOUEC'HVET GOULENN

Bastien a gar e vanne hag eun hanter-dousenn gwechou, da nebeuta, en deus ankounac'haet e skiant e ti an hostiz, e

strad meur a verenn. Sakreal a ra hano an Aotrou Doue ouspenn dek gwech bemdez. Diou wech en deus bet tro da voti; hogen eur wech n'eo ket et vardro, hag ar wech-all en deus lakèt er pod hano eur framasoun, anavezet gand an holl evit beza enebour touet an Iliz. Pemp gwech, hag hen dimezet, eo kouezet er pec'hed vil gand eur geniterv d'ezan. Bep tro ma vez mezo e teu c'hoant d'ezan da c'houzout pehini eo ar c'haleta, pe e benn-baz pe gein e bried. Forsig gwechou en iliz da zul n'en deus grêt nemet pedenn Sant Per. Evit gwir n'eo choumet divorfil nemet er zulveziou m'en deus kavet eur c'houmper da zelaou anezan da gounta krakou, epad an oferenn.

Hag ez a da govez da Bask. Evel kalz re all siouaz! e tibun e govesion.

Patris, fli santiamen. Ho pennoz, ma zad, ablamour 'm eus pec'hed bras dre zonzj, dre gomz, dre ma fôtr... Nonde tonnerde, double, sakre — me 'zo bet badaouet — me 'm eus grêt traou lous — me 'm eus lopet war ma gwreg — me 'm eus kousket epad ar Bater — ha lavaret eur ger bennak en iliz... Dre ma fot dre ma brasa fot. Raksepedan ar Werc'hez Glorius Vari, an Aotrou Sant Yann ha c'hui, ma zad ablamour ma 'm eus pec'hed bras...

Goude beza lavaret penaoz e ranker kovez ar pec'hedjou, diskouezet Petra 'zo diank da govesion Bastien evit beza mat.

30 p. da c'hounit.

**

KANT LEVR nevez flamm a zo kinniget gant *Feiz ha Breiz* d'ar gwella labouriou ha levr an hini a c'hounezo ar priz kenta a dalvezo 30 lur. Ar vugale azalek 11 vloaz betek 16 vloaz a c'hell labourat evid ar genstrivadeg-man.

Lakat skler, e penn pep labour, an adres penn-da-benn, da lavaret eo al lez-ano, an ano, ar geriadenn, ar barrez hag ar bureo post; lakit ouspenn hoc'h oad hag ar skol a heuliit ma heuliit eur skol bennak.

Digasit ho labouriou kerkent ha ma vezint graet; ar re zivezata a dle en em gaout a-benn an deiz kenta a viz mae. Va adres eo: M. l'abbé Le Goff, aumônier de l'école libre de Lesneven.

Alan YANN.

Boked ar menez uhel

— Petra zo a nevez?... Piuo zo o vale ken gouestad el leur d'ar mare-man?

Eus uhelder an nenvou, goloet c'hoas gant an denvali-jenn, eur steredenn lugernus meurbet a zell etrezeg an douar...

— Da belec'h 'ta, Annaïg, e kerzes da unan ken abred all eus ar beure?...

— O!... gouzout a reoc'h, sur a-walc'h, Steredenn gaer, p'eo gwir oc'h lagad an aotrou Doue!... O vont emañ da gutuilh eur bodig bleuniou koant... Ya, eur boked brao, ken kaer hag ar bodigou bleun brug a ra d'hor bro Vreiz eur zae marellet a bep seurt liou, eun dudi da welet. Va boked a zo da ginnig d'ar Mabig Jezuz du-hont en iliz war an aoter etre divrec'h e Vamm.

— Ken abret-se, Annaïg... Pep tra a zo c'hoaz gant e gousk: ar vestrez en he gwele, ar mevel en e lab, an anevaled en o c'hreier, ar c'hi en e lok, ar c'hilhog e-touez e yer, al labousedigou dindan deliou ar gwez, ar c'hleier en tour, ar bleuniou zoken war o divesker... ha du-hont adrenv kein ar menez uhel an heol a zo c'hoaz e bro an hunvreou... Gwelloc'h e ve dit dizrei da gousket a nevez, Annaïg!...

— Nann... Breman eo e rankan mont du-hont pell da gutuilh eur boked bleuniou lirzin da ginnig d'ar Mabig Jezuz. Hirio eo e vez graet e c'houel en iliz. Ar baotrezed all en eur vont d'ar skol a ginnigo d'ezan pep hini he boked... hag an aotrou person a lavar e vouse'hoarz ar Mabig Jezuz ouz an hini a gas d'Ezan ar boked braoa... Me ne vezan ket er skol ha n'em eus ket, evel ar baotrezed all, jardinou da c'hellout kuitilh enno bleuniou kaer; rak ne d'oun nemet eur bastorez denved. Met, n'eus forz... Me ginnigo, me ive, eur bokedig bihan d'ar Mabig Jezuz...

Hag e vale, goustadig holl, war begou he zreid, divoutou, en aon da zihuna ar c'hilhog, ar c'hi, ar mevel hag ar vestrez. Rak neuze e vije goulennet outi: « Annaïg, da belec'h emañ o vont ken abred all eus ar beure? »

Tremen a ra dirak klud ar yer; ar c'hilhog a zav eun tammig e benn, a zigor e veg, a hej e eskell... hag a gousk a nevez. — Tremen a ra dirak lok ar c'hi. Heman a zav. Anaout a ra e vestrezig vihan, ha sioulig holl ec'h en em ro adarre d'ar c'houked. — Ar mevel el lab, ar vestrez en ti a glev, dre o mored, evel kloued al leur o tigeri hag o serra, met kenderc'hel a reont da hunvreal...

Setu Annaïg er maez brema. Kerzet a ra seder war an hent a gas eun d'ar menez uhel.

— Da ober Petra, Annaïg, ez ez d'ar menez da gutuilh eur boked? Bleuniou en o c'haera, a bep seurt liou a zo

e liorz da vestrez, Hag a-hed an hent ha dre al letonennou e kavi briaou bleuniou.

— Roz va mestrez a zo koant..., o ya, koant kenan; met n'eo ket d'in-me int. — Bleuniou ar prajou hag ar re a zav war al letonennou hed a hed an hentchou a vez breset ha flastret gant an dremenidi hag an anevaled. Mont a ran war eün da gribell ar menez bras. Eno ez eus bleuniou kaer ive, hag a zo d'an holl; kaer dreist int, rak sevel a reont tost d'ar baradoz!...

Neuze, dillo, war an hent a gas d'ar menez uhel, Annaïg a gerz, leun a fizians, he c'halon o tridal.

En dra ma sav etrezeg ar c'hrec'h, bannou kenta an heol o tarza eus an tu-all d'ar menez a sklerijennas he dremm koant, ruiset eun neubeut gant ar pennad bale he doa graet.

— Ken abred-man er menez, Annaïg... Da belec'h 'ta, merc'hig tener, emaut o vont ken beure? a c'houlenn outi en e yez heol benniget an aotrou Doue.

— Mont a ran war lein ar menez uhel da gutuilh eur boked, eur boked ar c'haera da ginnig d'ar Mabig Jezuz!...

Ezennig fresk an Arvor, o c'houeza en he bleo alaouret, a ra d'ezo sevel eun neubeut war he fenn ha beza en dro d'he zal eur gurunenn bleuniou melen!... Sevel a ra, drant evel eul labous, dre douez ar reier sounn ha garo... Bale a ra diarc'hen war ar wenodenn gleb c'hoaz gant ar gliz... Ouz sklerijenn an deiz, eun eost divent a vleuniou koant a lintr dirak daoulagad ar baotrez. E harz he zreid re wenn; a zhou re ruz; a gleiz re velen; aman re c'hlas; a-hont re alaouret. Warnezo holl ez eus eur beradig gliz hag a lugern evel eur maen presius.

— Setu aze danvez bokedou, Annaïg, n'eus forz pege-ment. Dastum brema a leiz da ziourec'h..., a leiz da varlenn!...

— Nann; an derved o deus o flastret; hag ar bastored, savet beteg ama, o deus kemeret ar re skedusa... Kaout a rankan re all kaeroc'h, rouez kenan da gaout ha ne vezont ket gwelet alies..., bleun goest da lakat ar Mabig Jezuz da vousec'hoarzin!

... Hag e sav, e sav c'hoaz uhelloc'h, a-dreuz didreuz ar reier a deu da veza diesoc'h diesa bepred, pe gant ar wenodenn a deu da veza sounnoc'h sounna evel toenn eun ti.

— O! eme Annaïg, an hent-man eo hent ar baradoz, sur awalc'h!... Eur wech en em gavet aze e lein ar menez n'emeur mui pell dioutan!... Aze eo ema ar bleuniou a glaskan!...

Hag e pign gant ar wenodenn stris a gas eün-tenn da gribell ar menez, Brema n'eus mui a wez, n'eus mui a vleuniou, n'eus mui a vrug, n'eus mui a leton, n'eus mui netra veo. N'eus mui nemet reier noaz ha rinklus. Annaïg a rank kerzet brema a ruz war bennou he daoulin. Hag

a neubeudou, a neubeudou, gant poan, war bouez blonsa didruez he daoulin, he zreid, he daouarn e tap evelato kribell ar menez uhel.

— Met, Annaïg kez, e pelec'h dre ama 'ta, ema ar bleuniou koant a glaskes?...

Ne weler ket eur vleunienn; kaer a zo sellet, ne vez gwelet netra veo zoken, netra... netra!...

Paourkez Annaïg!...

**

Ar botrezed vihan a ya d'ar skol a zo holl savet eus o gwele. El liorzou, a-unan gant o mammou, emaint o kutuilh bleun a vriad hag o koulma anezo e bokedou dudiuz da lakat dirag ar Mabig Jezuz. Dizale ez aint laouen holl d'an iliz.

— Annaïg, daoust ha ne gleves ket anezo o krial hag o redet gant al levenez?... Ha te, kezez vihan, n'az peus ket zoken eur vleunienn, n'az peus ket an distera hini... Ha kaer az peus sellet, ne weles ket zoken ar skeud eus eun unan.....

Ah! eo! eo! setu a-hont unan, evelkent, dister, oh! dister, ken dister ha tra, war gorre eur roc'h... Met kaer eo da welet, oh! kaer, gant he liou lugernus, lugernus!...

Mont a ra Annaïg, gwella ma c'hell, a istribilh louz ar roc'h ha war bouez blonsa eun tammig muioc'h he daouarn hag he zreid e teu a-benn da gutuilh ar vleunienn... Eur vleunienn wenn kann eo, evel ar feiz!...

— Mat eo, Annaïg, setu ar vleunienn genta evit da voked... Ha war bouez sevel eun tammig uhelloc'h, war bouez skuiza eun tammig muioc'h da dreid ha da zaouarnigou munut e c'helli kutuilh c'hoaz eun all, unan c'hlas, d'ezhi liou an oabl, liou an esperans.

Kutuilhet eo ive ar vleunienn c'hlas. Diou vleunienn n'int ket a-walc'h evit ober eur boked. Red eo da neubeuta teir. Hag Annaïg a bign eun neubeut c'hoaz. Er wech-ma eo en em gavet tre war gern ar menez. Eno, e kreiz eur vodenn spern, ar botrez a wel eur vleunienn all, ken kaer pe gaeroc'h hag an diou genta. Ruz eo, evel ar garantez. Klask a ra kemeret ar rozenn. Eun drean spern a doull he biz hag a ra d'ar gwad redet... Laouen holl en desped d'he foaniou, Annaïg a laka he zrede bleunienn gant an diou genta... Pelloc'h, evelato, he deus kavet he boked, hi ive... O! nag hen a zo kaer ha koant... Daoust ha laouen e vezo ar Mabig Jezuz ouz e zigemeret? Daoust ha mousc'hoarzin a ray!...

Seder brema, Annaïg a zo o vont da ziskenn, pa glev he gervel dre he hano.

— « Annaïg!... Annaïg!... » eme eur vouez dous ha tener, evel mouez eun el diskennet eus an nenvou. — Annaïg a zistro. Gwelet a ra en he c'hichen eur paotrig koant, eur paotrig koant gant daoulagad glas!

— Da belec'h 'ta, Annaïg, emañ o vont gant da voked bleuniou... O ! va lez da zellet outan, ken kaer eo !...

— N'eo ket 'ta, emezi, eo koant va boked !... Evit ar Mabig Jezuz eo em eus her c'hutuilhet...

— Digas anezan d'in-me, Annaïg !...

— O ! nann, bugelig. N'oun ket evit rei va boked d'it... Petra gasfen me neuze da Jezuz !...

— O ! En hanv Doue, Annaïg, digas-hen d'in... Ha m'her c'haso d'ar Mabig Jezuz !...

Lavaret e vije graët edo o vont da ouela.

— Ne ouel ket, eme Annaïg. Del, setu va boked. Met, avat, kas anezan d'ar Mabig bihan !

Hag eus daoulagad ar paotrig e kouez eun daelenn a levez war bep bleunienn eus ar boked... O kaera gliz !... O kaera perlez !... Brema ne vank mui netra d'ar boked evit beza ar c'haera boked !...

— A greiz kalon, bennoz Doue d'eoc'h, Annaïg !...

Ar bugel koant a gerz kuit...

Seder ha glac'haret war eun dro, Annaïg a ziskenn diwar ar menez uhel...

An holl a zo brema dihun: kilhog ha ki, mevel ha mestrez... Al labousedigou a gan o c'hanaouennou kaera er gwez... Ar c'hleier a zon skintin du-hont en tour dan-telezet. Hag eus a zioc'h ar menez uhel an heol aour a strink e vannou war Vreiz-Izel...

Annaïg a zo deuet en dro hag aet d'he gwele hep beza gwelet gant den.

— Annaïg, eme ar vestrez, poent eo sevel evit kerzet d'an oferenn. Ar c'hleier a zon. Ar baotrezed a vez er skol a ya laouen d'an iliz, peb a voked ganth...

O ! Ya ! Mall bras he deuz Annaïg d'en em gaout en iliz !... En em gavet en he flas, e chom souezet dirag ar bokedou kaer kinniget d'ar Mabig Jezuz gant he c'hoarezed vihan... Ha he hini he-unan e pelec'h emañ ?...

Ar bokedou a zo holl e harz an aoter. Ne vank nemet hini Annaïg !... Koulskoude Jezuz n'en deus ket c'hoaz mousc'hoarzet !...

— « D'az tro, Annaïg, tosta brema », a lavar d'ez i eur vouez flour.

— « Me n'em eus netra », emezi en eur ruzia eun neubeut.

— « Tosta ato », a gendalc'h da lavaret d'ez i ar vouez karantezus.

Tostaat a ra. Met' ne gred ket sevel he daoulagad.

— « Annaïg, sell ouzin ».

— Setu hen ! setu hen war an aoter, paotrig koant ar menez gant e zaoulagad glas ! En e zourn dehou e talc'h an teir vleunienn gaer; ar genta, gwenn evel al lili, bleunienn ar feiz; an eil, glas evel an oabl, bleunienn an esperans; an drede, ruz evel ar gwad, bleunienn ar garantez.

Feiz krenv, fisians start, karantez birvidik evit Doue hag an nesa, setu boked kaer ar menez uhel, menez ar vuhez kristen, menez an nenvou !...

O Annaïg, laouen ha skedus, out breman vel eur boked, e liorz ar baradoz, hag ar Mabig Jezuz etre divrec'h e Vamm a zell ouzit en eur vousec'hoarzin hag e vousec'hoarz a ra d'it ankounac'haat da vat holl drubuilhou an douar.

Daou genderv : J. ha F.

Ar brezoneg er Gambr

« Margaritas ante porcos ! » Eur Gambr seurt ma 'z eus brema e Pariz, n'eus netra vad da denna diouti. Frankiz ? An dra-ze a zo eur varc'hadourez ha ne gaver ket eno ken ! Ha n'emaint ket o klask ober an « Ecole unique ? » Hag er skol-ze, daoust ha gellet e vo kaout diou yez, daou vestr, diou gredenn ? Eur yez, ar galleg; eur gredenn, hini ar gouarnamant; eur mestr, ar skolaer. An tad ne vo netra; nasket ! ar brezoneg ne vo netra, argaset ! ar relijion ? d'ar blotou, ha da vat, pa ne vo ket ken a skol gristen.

Koulskoude, an Ao. Tremintin en deus c'hoaz savet e vouez er Gambr evit difenn ar brezoneg. Difennet en deus anezan en doare ma kave e oa mat ober evit gounit e brosez, tenna, da vihana, eur vad bennak ac'hano. — « Je ne viens pas ici, emezan, plaider la cause du breton, au nom de je ne sais quel nationalisme ou quel séparatisme... Koulz e oa d'ezan bezan lavaret krenn ar c'hontrol, kement ha lakat ar moc'h-ze da skwinjal. — Régionalisme, provincialisme, nationalisme ? Keit ha keit en em gavont dirak tud hag a zo en o zoni mat mouga kement frankiz a zo !

Mar o deus hor c'hannaded eur gwir c'hoant da zavetei hor yez, ra labourint eviti e Breiz ! Mar o deus arc'hant da ginnig, ra ginnigint arc'hant d'ar c'hevredigeziou, a gavont diouz o doare hag a labour evit ar brezoneg; mar o deus eur gomz da lavaret eviti, ra gomzint e Breiz, dirak ar bobl !

Er Gambr, n'ez eus ket eun êr yac'h; ar wirionez n'hell ket bezan disklêriet freaz en toull bac'h-ze; netra nemet o welet dirak piou e vez dispaket, mervel a ra anezi hec'h unan, war vuzellou ar prezeger !

E. A. M.

KELEIER AR MIZ

SENS FAMILIAL ET SENS BRETON

Voici les paroles de S. G. Mgr Duparc, en réponse aux souhaits que lui présentait, au nom du clergé, M. le Chanoine J.-M. Queinnec, vice-doyen du chapitre de la Cathédrale de Saint-Corentin :

Je veux insister ici sur deux notes essentielles de notre campagne. Si l'on veut aboutir dans le pays à un résultat profond et durable, il faut à tout prix renforcer dans les âmes le *sens familial* et le *sens breton*.

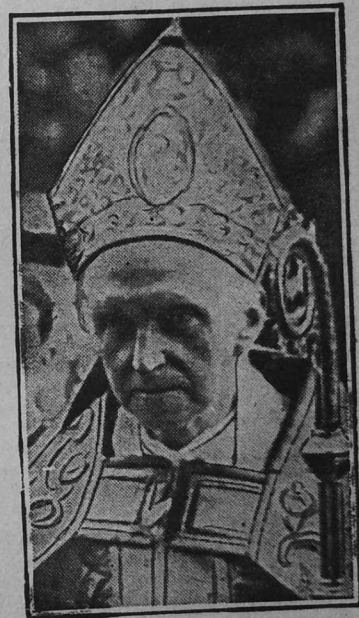
Le *sens familial*, le sens des droits et des devoirs de la famille. C'est par lui que le divorce peut être combattu, et par lui que l'Ecole unique, qui serait l'Ecole athée, sera écartée. Nous ne sauverons le foyer que si les chefs de famille ont le courage de lutter jusqu'au bout sur ce double terrain. Je regrette que des sections paroissiales des Associations de Chefs de Famille ne se soient pas fondées partout. Ce que j'ai dit de celle de Brest au Pape Pie XI l'a émerveillé.

Le *sens breton*. Il fléchit. C'est un malheur. Le fléchissement ne vient pas de nous dans son principe. L'Etat, l'école, la caserne, les journaux, en sont les premiers responsables. Le clergé, pour sa part, n'a jamais cessé d'être fier de la race, de l'histoire, et des traditions de la Bretagne. Il en aime et il en parle la langue, et c'est en grande partie grâce à lui qu'elle a reconquis sa pureté et enrichi son patrimoine littéraire. *Peut-être pourtant cède-t-il trop facilement au caprice des familles qui renoncent pour leurs enfants à l'usage de la langue bretonne pour l'enseignement du Catéchisme.* C'est un devoir plus pressant que jamais, pour les prêtres, pour les maîtres et les maîtresses d'écoles catholiques, de défendre et de cultiver la langue nationale, de la faire étudier, de la remettre en honneur. L'âme de la race y est intéressée. Les circulaires des Ministres n'ont ici aucun droit d'intervention. Sans se laisser entraîner à l'utopie du séparatisme, le Breton a le devoir d'exiger qu'on respecte ses coutumes et sa langue comme sa foi. Elles font partie de son armature. Elles fortifient son tempérament moral. Elles l'aident à mieux garder son caractère indépendant, tenace, dévoué, et à s'attacher à la terre où il est né et où il aime à prier et à travailler. Rien de tout cela ne nuit au patriotisme français du peuple breton. Il en a donné assez de preuves. C'est pourquoi, en défendant ses droits, il n'éprouve pas le besoin de se séparer de la France, qu'il ne veut pas confondre avec les persécuteurs de sa foi, depuis trop longtemps installés au pouvoir.

Messieurs, si j'ai touché cette question devant vous, c'est que le clergé représente mieux que tout autre groupe social l'esprit breton, et il saura mieux que tout autre dans quelle mesure doivent être unies l'action catholique et l'action bretonne si intimement associées dans nos cœurs.

A. DUPARC.

AN ILIZ E KAONV

An Aotrou Mercier, kardinal Malin a zo marvet d'an 23 a viz Genver diveza, goude eur c'hlenved hirr ha poanius: unan eus ar stered a sklerijenno ar muia hent an dud, war an douar-man, a zo marvet gantan. Epad ar brezel e tifennas ker mat gwiriou e Vro, gwasket gand an Alamaned, ma lakeas e enebourien o-unan d'e zouja. Doue r'e bardono.

STROLLAD

BLEUN-BRUG TREGER-KERNE-GOELO

(Mizioù here-du-kerdu 1925).

Gouelioù ha bodadegoù bet:

11 here. — CHAPELL-NEVE. — Prezegenn grêt diwarbenn Breuriez ar Brezoneg. — C'hoariet pezh Santez Trifina (merc'hed Benac'h). — Gwerzet leorioù brezonek.

GOUNID. — (Goude paea an holl dispignou): 37 lur. Leorioù gwerzet: 59 lur. Bugale deut, abaoe e Breuriez ar Brezoneg, renet gant an O. Deniel, person: 10.

15 du. — SANT-NIKOLAS-AR-PELEM. — Prezegenn grêt diwarbenn ar B.-B. ha Breuriez ar Brezoneg. — Pezioù c'hoariet: An Trêñ ter eur (merc'hed Sant-Nikolas). Kanaouennou ar B.-B. gant kanerien ha kanerezed St-Nikolas, bet loreet e Gwengamp. Gwerzet leorioù brezonek.

GOUNID. — Leorioù gwerzet: 5 skoed. — Strollad kan renet gant an O. Noel, kure.

8 kerdu. — LANUON. — Prezegenn grêt diwarbenn ar Bleun-Brug.

C'hoariet Santez Trifina (Merc'hed Benac'h), An Tabouliner koz, Yann Pôtr ar gêr (Pôtréd Skolaj Lanuon). Gwerzet leorioù brezonek.

GOUNID. — Leorioù gwerzet: 162 fr. 15. Goude paea an holl dispignou: 600 lur.

27 kerdu. — PLOUAGOR. — Gouel Breuriez ar Brezoneg. — Eur gir diwarbenn ar B.-B. ha Breuriez ar Brezoneg. — Pezig-c'hoari ha kanaouennou gant ar vugale bet loreet e B.-B. Gwengamp hag eo roet d'ezo o frijou.

GOUNID: Eur strollad niverus a vugale Breuriez ar Brezoneg, renet gant an dimezell Lociza Rebours, Lok-Maria, Plouagor.

Dre ar Vro :

Bet c'hoariet Ar Chiminaou e Goudelin, — bet kanet e Boulvriak, gant Beilhadez Nedeleg, Keget ma mamm-goz hag Ho mamm, er C'helc'h katolik renet gant an O. Loyer, kure ha Cadoudal.

— Kazetenn an Electeur des Côtes-du-Nord a zo krog da voula bep sun sonioù brezonek, Evnig Penn-ar-c'hoad.

Ar prezeger breizad, Ar Yeodet, eil-rener B.-B., Treger-Kerne-Goelo, a ra prezegennou brezonek bep sul evit bruda an Unvaniez katolik ha, war an dro, ar garantez vro.

Evit Bureo Bleun-Brug T.-K.-G.
Ar Renner,
Y. BROCHEN.

AR WAZED E MONTMARTR

D'ar zul, 14 a viz meurzh, e loc'ho eus a Vrest, eun tren gwazed o vont da bardona da Vontmartr; gwelet a raint, oc'h ober o zro, darn eus an ilizoù darempredet, ar muia, e Bro-C'hall, evel re Chartr, Lisieux ha Pont-maen.

Ar priz mont-dont gant an holl vizou-hent a zo :

	Brest	Landerne	Montroulez
Eil klas:	370 lur	366	356
Trede klas:	285	282	276

AN UNVANIEZ KATOLIK E LANDERNE

D'an 28 eus ar miz-man ec'h en em vodo gwazed Unvaniez katolik Eskopti Kemper ha Leon, e Landerne, evit selaou embann o gwirioù ha diskouez e felt d'ezo, a-gstenn, e vefent doujet, gand an holl, ha gand ar C'houarnamant da genta.

Ar vodadeg-ze a c'hell ober kalz vad d'ar feiz ha pedi a reomp hol lennerien d'en em gaout holl e Landerne da zul diveza miz c'houevrer!

GWIRIOU AR YEZOU

Hervez ar C'hallaoued n'eus nemed o yez hag a dalvezfe ar boan he deski er skolioù; setu da vihana, ar pezh o deus embannet renerien vras an Deskadurez e Frans, Monzie ha Daladier; evit diskouez d'an Aotronez berwelet-ze o deus gwir ar yezou all da veva ha da veza desket er skolioù koulz hag o hini e vezo graet eur vodadeg vras, e Paris d'al lun 22 a viz C'houevrer da 2 eur goude kresteiz, er Musée Social, 5, Rue Las-Cases, renet gand an A. Yann Richepin, eus an Akademi C'hallek; pedi a reomp ar vignoned hon eus e Paris, ha tro-war-dro, da vont niverusa ma c'hellint d'ar vodadeg-ze ha da embann gwir ar brezoneg a eneb ar bed!

BLEUN-BRUG 1926

D'an 13, 14, 15 ha 16 a viz Gwengolo a zeu eman deizioù bras ar Bleun-Brug e Gwened hag e Keranna. Breiz a-bez a vo eno; tud yaouank hag a gar ho pro, pe ho peus c'hoant da vihana d'he anaout evit gellout he c'harret goudeze, en em gavit holl eno, nann hepken d'an dervez diveza, met heulit ar c'hendalc'h penn-da-benn.

Gant 100 lur e reoc'h ho tro; n'eo netra lakaat 100 lur, a gostez, e c'houec'h miz; hag a wenneien a c'hellfec'h da c'hounit, hep poan ebet, koulz lavaret; perag ne jomfec'h ket hep lakaat ar c'hant e butun? Ar butun a zo ker hag a ra d'an holl muioù a zroug eged a vad: lakit ar gwenneien gwerz-butun ho pezo, a-gostez, hag e c'helloc'h tremen, war he hed, sizun ar Bleun-Brug e Bro-Wened.

I. RESPONCHOU DIVINADENNOU MIZ GENVER

I. — Eun nadoziad neud. II. — Sevel egile!!! III. — An drezeun-bod. IV. — Ar spered. V. — 23.

II. — DIVINADENNOU MIZ C'HOUEVRER

I. — Petra 'n deus lagad hep gellout gwelet ha divesker hep gellout redet?

20 p. ar r. Digaset gant F.-M. Sparfel, Kastell-Paol.

II. — Petra n'en deus na penn, na troad hag en e benn meur a lagad?

20 p. ar r. Digaset gant Theresa Mingam, Kerzellan, Gwiclau.

III. — Petra eo an daou zra yena a zo en ti?

20 p. ar r. Digaset gant eur plac'h yaouank eus ar Vourc'h-Wenn.

IV. — Me 'm eus eur c'hi, e penn va zi, ne zant na ne harz met krava 'ra 'vel eun targaz.

20 p. ar r. Digaset gant M.-J. Cabon, Kerlerven, Plougerne.

V. — Ni a oa diou c'hoarig o chom er memez ti Klöz mad an nor varnomp, e vevemp dizourzi; Kerkent ha ruz hor penn hag hor c'hroc'hen reudet D'hor c'hlask ar vugale gant prez 'zo diredet; Ha daoust pegen garo oa hon ti mogeriet Ez omp bet diframmet, ha poazet ha debret.

20 p. ar r. Digaset gant J. Goasduff, Traon ar bourk, Kersent.

Digas ar responchou hag an divinadennoù nevez a gavfet abenn ar 25 a viz C'houevrer da : M. le Directeur du Feiz ha Breiz, à Plouguerneau (Finistère).

SELAOUIT ! — Ne jom ket a blas a-walc'h da embann, er miz-man, anolou gounideien divinadennoù tri miz diveza ar bloaz tremen; kavet e vezint aman er miz a zeu.

'DIVINADEN ???

Perak an oll dud a zo bet o prena

E ti **ALLAIN** HORLOGERIE POPULAIRE
60, rue Jean-Macé, BREST

(Gwechall ru ar Ramp etre ar ru Siam hag ar ru Vras)

hag plas an Ed, e Lannilis a lavar eo guelloc'h marc'had en tiez-man evit ar memez qualité ?

— Ablamour e kement ti a gommerz ez euz frejou hanvet « frais généraux » hag a deu da greski priz ar marc'hadourez hag an ti-man o veza ma ne deuz ket kals euz a frejou-ze a ziminu anezo c'hoas a beb-hent evit profit ho hostizien.

Eur c'hado brao a vez roet var marc'had ar bizaouedou aour.

— Tud an ti a gomz brezonnek —
R. C. Brest 4102

AU TIGRE ROYAL

FOURRURES et PELLETERIES

37 — Rue de Siam — 37

- BREST - R. C. 38

Grand choix de Fourrures de toutes provenances

TRANSFORMATIONS

:: REPARATIONS ::

- PRIX MODÉRÉS -

Prena a reer es-kreiz, krec'hin lern, kaerelled-vas, gozed, lapined, pudasked, hag all... ; ha paet e vezont prizioù mat.

E partout e kavoc'h meubl a bep seurt, matelaioù, gweleou ouarn ha keur, etc.

E eun ti hepken e vez gwarantissed an traou-ze.

E eun ti hepken e vezont gwerzed prizoù convenabl.

E eun ti hepken e helloc'h lakaat oc'h oll confians ha kaout choas bras.

Enn es eo ti « BRETOUN »

L. LE BIAN

39-41, place Marcellin-Berthelot — BREST

« N'IMPORTE QUOI »

et à l'U. N. C., war ar Glaci

N'achetez rien en meubles, literie, sommiers, matelas, oreillers, traversins, couvertures de toutes sortes, lits fer et cuivre, fourneaux, articles de ménage, etc., etc., sans visiter la maison L. LE BIAN, 39-41, place M. Berthelot.

Aze vez komzet brezonnek. — MAISON DE CONFIANCE.

AVIS INTÉRESSANT

N'oubliez pas que les **VÊTEMENTS**
pour **HOMMES, JEUNES GENS** et **ENFANTS**,
les **Meilleurs, les Moins Chers**
sont vendus

Aux ELEGANTS

80. rue de Siam. **BREST** (Ancienne Maison LIVENAIS)

Maison de confiance, RECOMMANDÉE

UN ESCOMPTE de 7 o/o est accordé aux Familles Nombreuses
et aux Mutilés de guerre.

CRÉDIT NANTAIS

Société anonyme au capital de 30 millions de francs

BREST, 6, plasenn Latour-d'Auvergne,
KASTELL-PAOL, 21, Ru-Vras,
PLOUGASTELL ha KAMELET.

M'ho peus c'hoant da lakaat hoc'h arc'hant da c'hounit,
kasit anezan d'an ti-man ;

Mar d'oc'h berr en arc'hant, goulennit er **C'hredit Nantais**, hag e vezo prestet d'eoc'h.

Ar **C'hredit Nantais**, ousspenn, a gemer arc'hant pe
vilheji da ziouall. **Rentet e vezont en dro**, gand eun
interes a 4 1/2 o/o war ar marc'had.

Breiz Atao
(La Nation Bretonne)
Revue du nationalisme breton

PANCELIA
Organe des relations interceltiques

Demandez un numéro spécimen qui vous sera envoyé gratuitement

ABONNEMENTS :

Bretagne et France... 10 fr.
Autres pays... 15 fr.
Etudiants et soldats... 5 fr.
Service gratuit aux Membres de l'U.Y.V.

Bureaux : 8-10, rue du Vau-Saint-Germain, **Rennes**
Cheques postaux : C-C. 25-29, **Rennes**

GRAINES POTAGÈRES, FOURRAGÈRES et de FLEURS

Semences sélectionnées des Meilleures Maisons

Maison A. HUON

Fondée en 1840

L. AUDREN, SUCCESSEUR
13, Rue de Siam -- **BREST**

Adresse Télégr. : AUDREN-GRAINES-BREST

Téléphone 5-35

Articles de Pêche

Cordages — Ficelles en tous genres

Brezoneg en ti.

Maison de confiance

R. C. Brest 49

Goulennit,... ha goulennit start

ar Bock Lambé

YEC'HED AR VUGALE

Ar "SIROP FERET" a-enep an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlar eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izill, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trouklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc...

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal: GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS, 2, rue de Paris, (au-dessus de l'Octroi), BREST. R. C. 232

ECOLE PIGIER

15 bis, rue de la Mairie - BREST

Première Ecole Pratique de Commerce fondée en Europe en 1850

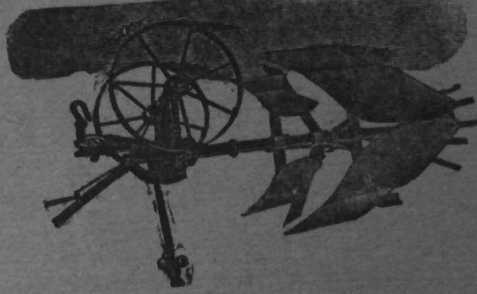
Comptabilité commerciale — Tenue des Livres de Commerce
Sténographie — Dactylographie

Cours le jour, le soir, et par correspondance

Programme remis ou envoyé gracieusement sur demande.

Qualité unique BB, extra-refiné: 118, 125 et 145 Kilogs.

LANDEREAU
Ingénieur
E. BELBOUCH
Fondeur-constructeur

Véritablement la Reine des Charues

" L'EMETTEUSE "

Construction en série de la Merveilleuse petite BRABANT si connue

Dépôt des Zines de la VILLE MONTAGNE
5, rue Suffren

Magasins de détail
et Bureaux:
48, rue Louis-Pasteur

2, 3, 4, 5, rue Suffren

Lanternes de Volures
CHÉMIN LINOLÉUM

MALLES - VALISES - CAMPETTES

Magasins annexes:
BOLLAIRAGE

et pour
toute profession

Outils agricoles
et d'atelier

OUILLAGE de Forge

Grand Choix
de Fourneaux
et
d'Articles de ménage

BUANDERIES
ET MACHINES ANGLAISES

BREST

48, rue Louis-Pasteur

Tout au 11
à gomez
Brest

QUINCAILLERIE A. GUIVARCH

E S^T I

Feiz ha Breiz a zo dek gwenneg ar pezh
BREST, IMPRIMERIE DE LA PRESSE LIBÉRALE, 4, RUE DU CHATEAU

LE GÉRANT FR. GEORGELIN